

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség: V. Honvéd-utca 10. szám.
Kiadóhivatal: V. ker. Nádor-utca 84. szám.
Szerkesztéségi telefon: 86—86.

Főszerkesztő: **VÉSZI JOZSEF**
Feloldó szerkesztő: **KABOS EDE**
Igazgató: **HERTZKA LOTHÁR**

Egész évre 14 kor., 1/3 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Apponyi és Tisza.

Budapest, november 16.

(v.) Érdekes dolog ma sok történt a parlamentben, de fontos csak kettő. Ezeknek időrendben is elseje Apponyi Albertnek egy nevezetes nyilatkozata volt. Azt mondta Apponyi, hogy ha az ideiglenes házszabály-reviziózt olyan módon szavaztatná meg többségével a kormány, amely az ellenzék nézete szerint a jelenleg érvényes tanácskozási rend valamely alaki jogszabályának megsértésével járna, akkor ő és az egész ellenzék az új házszabályt semmisnek tekintené, azzal szemben az engedelmességet nyíltan megtagadná s a régi házszabályból folyó minden jogot azután is igénybe vennék. Ez a kijelentés nemcsak tartalmánál fogva fontos, hanem szerzőjének tagadhatatlan politikai súlyánál fogva is. Nem tévesztette el hatását a Házban, ahol a kisebbség tüntető tapsviharral fogadta, s hatást fog tenni kétségen felül az országban is. Épp ezért kötelesség e nevezetes nyilatkozattal tüzetesebben foglalkozni.

A házszabály a parlamenti életben ugyanaz, ami a jogszolgáltatás terén a perrendtartás: szabályozója az alakiságoknak. Nyilván ez az, amiből gróf Apponyi Albert kiindult. A kiindulási pont helyes is; de minden egyéb aztán helytelen. Mert házszabály és perrend a kiindulás pontján túl tüstént elágazódik s további utjukon nem csak elválnak, hanem szemközt is kerülnek egymással. A perrendtartás-megszabta alakiságok megsértése feltétlen megsemmisítését

vonja maga után az érdemben legigazságosabb ítéletnek is. Aminthogy például fegyelmi uton elcsapnák vagy pedig a bolondokházába csuknák azt a kuriai bírót, aki ha úgy találja, hogy a gyilkossággal vádolt egyén a terhére rótt büntetést csakugyan elkövette, az érdemleges igazság címén helybenhagyná az esküdtbiróság halálos ítéletét, noha az esküdtzék kisorsolásánál, vagy az eljárás valamely más fokán a perrendtartásnak akár legcsekélyebb alakításai is figyelmen kívül hagyattak. Az alaki kelleknek nem igenis megvan ez a nagy súlyuk a jogszolgáltatásban. De csakis abban.

Ellenben a közjogi téren semmiségi ok nincsen. És pedig azért nincsen, mert nincsen bírói fórum, amely a parlamenti eljárás alaki kellekeinek megsértését megállapíthatná s ez okon a semmiséget jogszerűen kimondhatná. Ilyen fórum nemcsak nincsen, de nem is lehet, mert a nálunk divó alkotmányjogi felfogás szerint a parlament magát szuverén állásánál fogva semmitéle más intézmény cenzurájának alá nem veheti. Ennélfogva semmis csakis olyan végzése lehetne a parlament elnökének, amely akár tévedésből, akár bünyös szándékból olyast mondana ki a Ház határozatául, amit a Ház többsége meg nem szavazott. Minden egyéb eset lehet sérelmes az egész ország szempontjából vagy valamely párt szempontjából, vagy egyesek jogának szempontjából; ámde semmiségi okot semmi szín alatt nem szolgálthat. Ilyen sérelmes esetekben felelőségre vonható a kormányelnök, aki a parlamentarizmus közjogi természeténél

fogva politikai és jogi felelősséggel tartozik nem csupán a koronának adott tanácsokért s a kormányzat helyes vezetéseért, hanem a parlamenti vezérlét körül kifejtett működéséért is. Lahát a parlament ugy találná, hogy valamely alaki jogszabály megsértésével a nemzet egyetemes jogain sérelem esett, vagy pedig egyesek joga csorbított, akkor bizalmatlansági szavazatával megbukathatja a kormányt, avagy rálépve a jogi felelősség terére, akár vád alá is helyezheti. De a többség által megszavazott minden határozat jogerős és felette áll a semmiségi okon való megtámadtatásnak; s érvényessége csakis akkor dől meg, ha újabb szavazással ugyanaz a többség vagy más többség ama sérelmes határozatot visszavonja.

S mindez nem csupán azért van így, mert a szuverén parlament maga fölött magasabb hatalmat el nem ismerhet s tehát többségének végzéseit senki másnak a jóváhagyása vagy felülbírlata alá nem bocsáthatja, hanem azért is, mert ha másképp volna, minden állami rendnek mulhatatlanul és visszahozhatatlanul fel kellene bomlania. Ha a semmiségi okok rendszerét a közjogi tőrre ültetnék át és erre törvényesen kirodult bírói fórum híján mindenki saját maga bírálná el, mely alakiságok szemeltartását tekinti a jogrend előtt való meghajlása feltételének, akkor semmiféle törvény egyetlen pillanatig sem állhatna fenn. Akkor például előállhatna Pavlovits Ljubomir azzal, hogy az utolsó harminc év alatt hozott valamennyi törvény semmis, mert a nemzetiségi tör-

TÁRCA

A nagylő.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —
Írta: **Gona Géza.**

János kicsiny és sovány emberke volt. Nappalait a templomajtóban töltötte, a földön gubbaszkodva. Éjszaka a külváros nyavalyás házai közt tűnt el, ahol egy pincében aludt. Sem a nappal, sem az éjjel nem bírt rá nézve valami nagy jelentőséggel, mert vak volt és így az egész élet sötétség volt számára. Ebben a sötétségbenült gyermekkorra óta, vigyázva a templomba-járók lépteit, az ujjá hegyével tapintva a markába dobott krajeárokat s figyelve a templom belsejéből kihangzó hangokat, amelyek napról-napra fokozták félelmét az Isten iránt. Lelkében reittegett hatalomná lett az Isten, akinek haragjáról oly sokat hallott s akinek kegyelenségét állandóan érezte, valahányszor a körülötte ülő koldusok arról beszéltek, hogy milyen szépen süt a nap vagy arról, hogy a templomba járó nők között milyen sok csinos teremtés van. Mindezt nem látta és nem érezte. Csak fájdalom volt szívében és ez örökös fájdalomhoz a szent énekek, az orgona hangjai s a vallás miszticizmusa adták az állandó kíséretet. Így nőtt lelkében féltelmes hatalomná az Isten és lebirhatatlan,

győzelmes, feltétlen engedelműsége szorító zsarnokká föléte a hit. A vallásosság és a fanatikus istenfélelem volt egyik oszlopa lelkének, a másik oszlopa: a gyávaság. Így alakult János emberré, karakterré, esodálatos összetételvé a vakágnak, hitnek és gyávaságnak.

István ellenben jókedvű ember volt. Egyenes tartású, villogó szemű csavargó, aki kóborlásai közben megismerte az országutak végtelenségét, az erdők és mezők költözését, a madarak énekét. Az élet csupa egyszerű és szép jelenségekből állott számára és lelkében csupa világosságá szűrődött minden, amit az országutakon, falvakban és nagy városokban látott. Az Istent messze elkerülte, mert bünei nem voltak s mert vidámsága sohasem fért össze a hit misztériumainak komorságával. A nők szerették, szívesen borultak oros, izmos karjai közé s reggel, mikor István továbbment vándorutjain, könnyezve néztek utána, amíg el nem tűnt a szomszéd falu szántóföldjei között. Istvánnak külvilágban volt polgári foglalkozása is. Hátán cipelte mesterségének összes műszereit. Egy nagy távosóvet, melyet falábakra állított föl s azon mutogatta esténként az ég csodáit: a holdat és a csillagokat. Az ég tünceményei azonban sohasem hatottak rá úgy, mint misztériumok. Egyszerű égitestek voltak, melyeknek sem az Istenhez, sem a hithez semmi közik nem volt s amelyeket ép úgy meg lehetett bámulni, mint a szép aszonyokat.

Ez a két merőben ellenétes ember, János és István, egy napon találkozott egymással.

János a bucsusokkal jött egy estén. Nyári est volt s az országuton pihentek meg. A vak ember egy kőre ült és szent dalokat dúradózott. István a fűben hevert s az éget nézte, mikor a vak ember melléje telepedett. Megszólította:

— Fáradt vagy?
— Nagyon — felelte János és sóhajtott.
— És mit fizetnek neked azért, hogy ennyit járj és ennyit énekelj?
— Semmit... Azaz, hogy az Ur megfizet mindenért, amit érette szenvedünk itt a földön.

István a könyökre támaszkodott s az arcába nézett a vak embernek.

— Vak vagy!
— Vak.
— Mióta?
— Gyermekkorom óta.

István visszafeküdt a fűre s megint az eget nézte. Aztán csendesen mondta:

— Rossz lehet az, ha az ember vak.

Ugy-e?
— Nem tudom.
— Nem?... Hiszen te nem láthatod a holdat.
— A holdat? Nem. Semmit sem láthatok.

— Nagylőval sem? kérdezte hirtelen.
A vak ember gondolkodott. Oszleráncolta a homlokát s látszott, hogy vak szeme mögött mindenféle gondolatok vonulnak el. Hirtelen megszólalt:

vényben a nemzetiségek számára biztosított jogterületeket — szerinte — a politikai gyakorlat s az állami közkormányzat contra legem megsemmisítette, minélfogva ő és a vele rokongondolkodásúak a magyar törvényeknek azóta alkotott sorozatát semmisnek tekintik. S ugyane jogcímeken megtagadhatnák a koronázás óta alkotott valamennyi törvénynek érvényességét azon a címen, hogy hitlevélben és koronázó-esküjében a király az országtól régebben elszakított részeknek visszaszerzését fogadta meg s e fogadalmát be nem váltotta. A semmiségi elvnek a közjogi tételre áttelítése ott, ahol a parlament fölé instituált államiróság hiányzik, az állami rend teljes felbomlását, az anárkia uralomra jutását s az állami nihilizmus terfoglalását jelentené. Angliában és Amerikában, ahol a bírói hatalom a parlamentre is kiterjeszkedik, a semmiségi elv nem idegen ugyan a parlamentarizmustól: de ott sem egyének vagy pártok állapítják meg a semmiséget a saját kényük szerint, hanem a független és elmozdithatatlan bíróság az alkotmány jogszabályai szerint. Apponyit olyan politikusnak ismeri az ország, aki mérlegre szokta vetni szavait. Ohajtanunk kell, hogy a nemes gróf fontolja meg jobban ma kifejtett tételét s találjon módot ama veszedelmes közjogi doktrinának kiigazítására, amelynek az országban csak a felforgató elemek fognak igazán örülni.

A mai nap másik fontos eseménye a kormányelnök ama kétfős kijelentése volt, hogy szükség esetén igenis kész a házszabály alaki jogszabályain is részt venni, hogy a parlamenti alkotmány sarkalatos elvét a szólásszabadság sérelme nélkül az összeomlástól megmenthesse, s hogy bármi legyen a parlamentben immár megkezdett küzdelem eredménye, a döntést a választóközönségre fogja bízni. Ez azt jelenti, amitől amugy is tartottunk, hogy az ellenzék obstrukciós erőszakával meg fog mérközni a kormányt és a többséggel a házszabály alakításával nem törődő erőszaka. De

jelenti egyszersmind azt is, hogy e végtelen perben az ítélőbíró maga a nemzet lesz. A most dúló harc tehát e parlament utolsó cselekvése. Akármelyik felgyőzőn benne, a nemzet fogja a döntő szót kimondani. Am ha amugyis az urnák elé viszik a vitás kérdést, nem volna-e az alkotmányosság szempontjából helyesebb és politikailag célszerűbb magát a harcot a parlamentből az urnák elé helyezni át? Nekünk meggyőződésünk, hogy a választók tetemes többsége igenis állást fog foglalni a házszabályrevízió mellett, amely a szólásszabadság csonkítása nélkül a parlament munkességét erős biztosítékkal veszi körül. S a nemzeti akarat acélfürdőjében megedzve, a házszabályrevízió gondolata az új képviselőházban simán és könnyen vivná ki diadalát. Ha az eredményes harc utólagos jóváhagyása helyett a házszabályrevízió érdekében valót kiméletlen harca az előzetes felhatalmazást adná meg a nemzet, talán válságos rázkódásoktól lehetne az országot megkímélni.

„Fogjátok meg!”

Budapest, november 16.

A mai ülés végén a miniszterelnöknek alkalmá volt megállapítani, hogy a parlament ezt az egész napot keresztültembolta s immár közeledik a perc, mikor nem szabad többé a lényegét a formának feláldozni.

Ekkor kiáltotta közbe Polónyi Géza:

— Fogjátok meg!

Az egész szabadelvű tabor talpon temett és kétszáz felbőszült, fanatizált ember haragta Polónyi felé!

— Rendre!

Az elnök rendre is utasította Polónyi Gézát, De amilyen fanatikus és egyszere a többség, olyan bösz és szolidáris volt ma már az ellenzék is. Hogy az összekovácsozásnak ez a esodája Polónyi munkája volt-e, vagy a miniszterelnök, azon lehet vitafozni. De ugy emlékszem (s a mai ülésnek Tisza és Polónyi harcára vonatkozó krónikája is ezt látszik igazolni): Tisza volt a kovalpás, Polónyi az üllő és Tisza a Polónyi testén kovácsozta szolidárisra a többséget is, az ellenzékét is...

Izgalmasabb és változatosabb incidensek-ből régen esztődött állás, mint a mai. Az ellenzék tegnap este úgy állapodott meg, hogy még csak tarka obstrukció se csinál, a technika eszközeit egyáltalán sutba dobja s egyszerűen magas szinten álló vitát folytat tovább is. A szabadelvűpártban is ugy vélekedtek tegnap, hogy egy darabig türelmesen kell várni, míg az obstrukció olyan formákba öltözkölik, hogy a közvélemény ezívesen lássa az erősebb közbelépést. S ilyen előzmények után ma egyik incidens a másikat, egyik izgalom is a másikat kergette. Sőt egészen szokatlanul rendezett tiltakozások is fűszerként az ülés tarka menüjét.

Kezűdött a dolog azon, hogy a „Jegyzet-lidebb” elnök: Jakabffy Imre, mindjárt az ülés legelején kétszer is tilosban találta Barabás Bélát, aki a házszabályokhoz kért szót, de természetesen minduntalan kiesapott a korlátok. A „Jegyzet-lidebb” elnök kétszer is figyelmeztette Barabást, harmadszor pedig — megvonta tőle a szót.

Barabás leült s a konsternált ellenzék csak jökésön kezdett zugolódni:

— Hát mi ezt csak ne eltűrjük?

Még tanakodtak az elégtelenség, mikor már újabb okuk volt a háborúra. Barabás néldáján okulva ugyanis Mezőssy Béla már külön engedelmet kért a Háztól, hogy a házszabályhoz való hozzáférése keretein túl egyébről is beszélhesse. Olyan kaliberű szónoknak, mint Mezőssy Béla, ilyen kérelmét még sohasem tagadta meg a Ház. Mő meglette. A többség ugy vélekedett, hogy Mezőssy a maga megjegyzéseit a rendes vitában is megteheti, a külön fejtetőzést tehát nem adta meg neki a jogot. Az ellenzék jól látta, hogy a többség erre a miniszterelnököt kánta a esődes figyelmeztetést s így a megtagadott engedelmet névszerinti szavazás kérésével akarta megtörölni. Az iv beadásával azonban mekkésett s hiába zuzott, hiába viharzott, már csak azzal kártozhatta magát, hogy legalább a szavazatok megalvasását követelte, amiből megint újabb incidensek ágaztak ki. A jezzők novánis ősi szokás szerint az ellenzékben kezdték a megszámllást s azallat az esődes beszóllhatta a folvosokon vesztezőket, majd nem csupa szabadelvűnői képviselőt. A szavazatok összeolvasása közben egész áradat hőm-pölygött be a jobboldalra.

Az ellenzék haragosan szólt fel az el-nökhöz:

— Nem szabad bebocsájtani a sáskákat!

— Nem voltak itt a szavazásnál! Nem is szabad őket számításba venni!

Az így megostromolt többség vízont észrevette, hogy egy-két tulbuzog ellenzékí úgy kerül-fordul, hogy kétszer is belépszon a sza-

— Sohasem próbáltam. Nem is tudom, hogy mi az a nagytító!

— Próbáld meg — mondta István vidáman, fölgerrott helyéről s kezdte fölállítani látesövét, miközben így szólt: A nagytítóval mindent észээр akkorának lát az ember, mint szabad szemmel. A földről például akkorának látezik a hold, mint egy tányér, de ha nagytítóval nézed, látod, hogy hegyek, völgyek vannak rajta. A tudomány azt tanítja, hogy még emberek is élnek ott, de azokat még nagytítóval sem látni. Érted?

— Nem.

— Hát miért nem érted?

— Nem tudom.

A két koldus ott állt most egymás mellett a végtelenség közepén. Az egyik, aki nem értette, hogy mi a hold, a másik, aki már azt is tudta, hogy mit tanít róla a tudomány.

— És kié a hold? — kérdezte János.

— Kié? Az enyém is, a tied is. Mindenkié.

— Én mindig azt hittem, hogy az Istené.

— Lehet — mondta István. — De nézz bele a esőbe. Talán mégis látezik valamit.

A vak ember oda állt a látésó elé, fejét előrehajította s nézett.

— Látod? — kérdezte István.

— Látom.

— Mit látezik?

— A holdat.

— Szép?

— Gyönyörű!

István mosolygott. Nem értette, hogy ez a vak ember miért látja egyszerre a holdat,

— Hát milyen? Mit látezik?

A vak ember akadozva mondta:

— Nagy hegyeket látok. Igen nagy hegyeket. Vizek zuhognak le a hegytetőről és elborítják az egészet. . . . Amott pedig egy fehér galamb repül a vizek fölött. A Noé bárkájából való galamb.

István félretolta a koldust s belenézett a látésóbe.

— Galamb? — kédezte. — Hol látezik galambot?

A vak ember most már a földön ült, a fiúben. Lehajította a fejét s két kezével átfogta a térdeit. Ugy beszélt:

— A szentlélek galambja volt . . . Jjs az Istent is láttam benne. Fehér ruhában lépdelt a vizek fölött s kiterjesztette karjait . . .

— Ezt láttad?

— Ezt.

István dühös lett.

— Hazudsz! — rivallt rá. — Bolonddátartasz.

— Nem! Láttam!

— Hazudsz!

— Esküszöm, hogy láttam! Verjen meg az Isten, ha nem mondok igazat.

István magánkívül volt dühében. Evék óta hordozta magával ezt a látésövet s sohasem látott egyebet a holdból, mint amit a tudomány tanított. És most idejön egy vak ember, belenez a látésóbe, aztán olyant lát, aminőt soha senki.

— Hazudsz! — ordította magánkívül.

— Semmit sem láttal.

A vak ember csak nyugodtan ült a helyén. Ez egyszer nem félt. A látás visszaadta önbizalmát s ezért így szólt:

— Nem hiszed, hogy láttam az Istent és a fehér galambot? Miért nem hiszed?

— Nem hihetem!

— Nem? Hivd ide az embereket s kérdezd meg őket is. Ha hazudtam, üss agyon.

István a bucsusok közé lépett s így szólt:

— Ez a vak ember azt mondta, hogy a látésóvenem keresztül látta a holdat s abban a szentleket és az Istent. Gyertek, nézzétek meg, hogy hazudott-e?

S most egymásután odaálltak a parasz-tok és koldusok a látésó elé. Belenéztek s mindnyájan így szóltak:

— A vak embernek igaza van! Ott van a szentlélek és ott van az Isten! Láttuk.

Letérdeltek a fiúbe, keresztet vetettek s lassan, elnyújtott hangon szent szolozsmát kezdtek énekelni a nyári éjszakában.

szabálymódosításra kiküldendő 21-es bizottság tárgyában. Amie e bizottság javaslatát a Ház elé nem terjeszti, addig a házszabályok bármilyen megváltoztatása súlyos sérelem. A szónok ezután arról beszélt, hogy a házszabályok revíziója a császári politika érdekében történik.

Elnök: Kétszer is figyelmezteti a szónokot, hogy ne térjen el a tárgytól.

Barabás Béla: A házszabályokat a 205-ik szakasz szerint, a benyújtott határozati javaslatot megváltoztatni nem lehet, itt csak a császári akarat érvényesítéséről van szó, melyről a szónok megint hosszas fejtegetésekbe bocsátkozik.

Elnök: A képviselő urat már kétszer figyelmeztettem, hogy a házszabályokhoz kért szót, de tárgytól elkalandozott. Most élek házszabály adta jogommal és a szót töle megvonom. (Helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj balfelől.) Most *Mazóssy Béla* képviselő urat illeti a szó.

(Az első csetepálé.)

Mazóssy Béla: Kéri a Házat, engedje meg neki, hogy a házszabályoktól eltérve, a miniszterelnök indítványáról is szólhasson.

Elnök: Föltézi a kérdést. (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások jobbról: Nem adjuk meg az engedelmet!) Elrendeli a szavazást. (Felkiáltások jobbról: Névszerinti szavazást kérünk!) Már késő. Elrendelem az egyszerű szavazást.

(A jegyzők megszámlálják a szavazatokat.)

Elnök: Kihirdeti az eredményt, mely szerint a Ház 188 szavazattal 100 ellenében elutasítja *Mazóssy* kérelmét.

Mazóssy Béla: Ez a szavazás is mutaja, hogy a többség mint kezeli a házszabályokat.

Borbély György: Önök közül Pozsgay kétszer szavazott. (Zaj.)

Pozsgay Miklós: Hazudik!

Mazóssy Béla: Nem szabad senkinek föllobbírni a számlálás eredményét. A házszabályok szerint különben is azokat kell volna szabad csak megszámlálni, akik a szavazás percében jelen voltak. Ez a szabálytalan szavazás is mutatja, hogy minden alkalmat megragad a többség arra, hogy akarattal szabályellenesen is érvényesítse. Mivel nem adták meg neki a szólás jogát, most nincs több mondani-valója.

Kovács Pál jegyző: Visszautasítja azt a vádat, mintha ő valakinek a szavazatát kétszer számoltotta volna.

Borbély György: Kijelenti, hogy ő nem a jegyzők eljársát kritizálja; de kérni a jegyzőket, igaz-e, hogy Pozsgay második szavazatát vissza kellett utasítani? Mert ha igen, akkor ő visszavon mindent a Pozsgaytól bocsánattal.

Szűts Pál jegyző: Be akar számolni a megszámlálás módjáról.

Rákosi Viktor: Halljuk Szűts Pál beszámolóját. (Derültség.)

Szűts Pál: Kijelenti, hogy több ellenzéki képviselőt figyelmeztetni kellett, hogy szavazatát már megszámlálták s ezek között volt Pozsgay, Udvardy Ferenc és mások is.

Pozsgay Miklós: Nem volt szándéka kétszer szavazni.

Udvardy Ferenc: Kijelenti, hogy az ő szavazatát nem is számlálták kétszer, mert a szavazás végig egy helyen állt a pad közepén.

Szűts Pál: Megerősíti Udvardy előadását.

(„Polónyi Gézák”)

Polónyi Géza: A házszabályokhoz és személyes megtámadtás címen kér szót. Azon tény által, hogy a miniszterelnök tegnap összes törvényjavaslatát visszavonta a kormány nevében, minden kétségen kívül konstatació van, hogy azon határozati javaslat, amelyet Daniel Gábor és társai adtak be, a Ház szabályainak érdelemes módosítását tartalmazó indítvány és nem határozati javaslat. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Nehogy ebből chaos keletkezzen, tájékoztatni kívánja magát és a Házat aziránt, hogy az elnöknek mi a felfogása e határozati javaslat tekintetében. Nyilatkozik az iránt, szándékozik-e az általános vitát e határozati javaslatnak nevezett érdelemes indítvány fölött megszüntíteni és mikor. (Felkiáltások jobbfelől: Nem!)

Miként vélekedik másodszer a házszabályok azon rendelkezése tekintetében, mely szerint érdelemes indítványokhoz minden képviselőnek hozzászólási joga van és így hajlandó-e tájékoztatni a Házat az iránt, hogy azon képviselőknek, kik eddig a miniszterelnök indítványához, a huszonegyes bizottság kiküldéséhez már nyilatkoztak, jöhet-e-e ezen most újabban betervezett indítványhoz hozzászólani?

Áttérve a személyes kérdésre, azt mondja, hogy már rég felült, hogy a miniszterelnök tárgyi okok hiányában (Ellentmondás a jobboldalon.) javaslatát személyek ellen intézett támadással vette be. Eddig csak általánosságban nyilatkozott törte kisbészéről, rakoncátlan elemekről, tizenöt-husz emberrel, de most már szólót az a megtiszteltetés érte, hogy módosítását . . .

Rakovszky István: Most Nyegre viszi az utasítást az elnökhöz! (Zaj.)

Polónyi Géza: . . . a Lengyel Zoltánok és

Polónyi Gézák ellen tartja szükségesnek. Nem lepi meg a támadás, mert még csak nem régen . . .

Rakovszky István: Az nem járja, utasításokat vinni az elnökhöz. (Nagy zaj.) Azt kikérjük magunknak! (Felkiáltások balfelől: A miniszterelnök izengot fel! Nagy zaj a jobboldalon.)

Mazóssy Béla: Ezt nevezik elnöki tekintélynek! (Folytonos zaj.)

Krasznay Ferenc: Küldjenek ide szolgálkati! (Zaj!)

Elnök: Nem tudom, miért van ez a felháborodás. (Nagy zaj és felkiáltások balfelől: Izengotnek az elnök urnak!) Bocsánatot kérek, azt hallom, azért van a felháborodás, hogy a miniszterelnök ur Nyegre képviselő ural nekem valami üzenetet küldött. (Ugy van! Ugy van! balfelől.) Ünnepelesen kijelentem, hogy Nyegre képviselő ur nekem semmi néven nevezendő üzenetet át nem adott. (Nagy zaj.) Tessék folytatni.

Polónyi Géza: . . . a miniszterelnök „barrátom” „nagyon t. képviselő ur” megszólítással tüntette ki.

Gróf Bethlen Balázs: Ildomossági forma csak. Uriember szokta használni.

Polónyi Géza: Ez akkor volt, amikor az ország érdeke szerint cselekedve, azon komoly elemekhez számítottat, akik elviselelték a hazárdulás vádját hónapokon keresztül, azon meggyőződésük nyilvánításáért, amelyet itt a Házban ünnepelesen képviseltek. Azért, miután most kölcsönösen konstataálták, hogy egymást menüvre tisztelik, helyénlő volna a megoldást abban találni, hogy miután a miniszterelnök azt hiszi, hogy szülő az országának ellensége, ő pedig a miniszterelnökről gondolja ezt, hát oldják meg a kérdést. (Tetszés és taps a szélsőbaloldalon. Derültség jobbfelől.) Tiszteletteljesen bejelenti, hogy hajlandó írásban is lemondását átadni, ha töle megszabadul az ország. (Helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: A Polónyi által fölvetett kérdésekre nézve kijelenti, hogy teljesen a házszabályok szerint fog eljárni.

Gróf Tisza István: Csak egy rövid, személyes természetű megjegyzés véget szőlni fel, mert azt tartja, hogy a házszabályok mikénti alkalmazásának kérdését akkor kell megbeszélni, mikor az illető kérdés akuttá válik és nem lehet házszabályvitakozásokkal előlteni az időt olyankor, amikor az illető kérdés nem aktuális. (Helyeslés jobbról.) Személyes megjegyzése a következő: (Halljuk! Halljuk!) Polónyi nagyon elkopottot s nagyon szokásos fegyverrel, az ugynevezett retour-Kotscheval próbál élni. (Ugy van! jobbfelől.) A retour-Kutsche nem sokat ér, mert valamely nyilatkozatnak fontossága, sulya és találó volta függ először is annak objektive jogosult és valódi voltától. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Megrág balfelől.) Másodszer függ annak az erkölcsi sulyától is, aki az illető nyilatkozatot teszi s itt esedeg X-nek sokkal nagyobb erkölcsi sulya lehet, mint Y-nk. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Először is helyreállítja a klubban tett nyilatkozata szavát, mert egészen más valamit hozott fel Polónyi, mint amit ott mondott. Azt mondta, hogy olyan parlament, amelynek tevékenységéről előtérben áll az, hogy a Lengyel Zoltánok és Polónyi Gézák játszószék kisdédjátékaikat (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Ugy van! Ugy van! jobbfelől.), hogy az ilyen parlament sem ragaszkodást, sem tiszteletet, sem tetteken megnyilvánulható kegyeletet a magyar nemzet részéről nem várhat. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) hogy az ilyen parlament lejárja magát, hogy közönytvel, előbb-utóbb undorral el fog fordulni minden jóléts ember (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. (Elnök esenget.) Ezt mondja és ehhez a nyilatkozathoz feltétlenül ragaszkodik is (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől.), amint hogy egyáltalában nem szükséges a képviselők működését bemutatnia, erről gondolkodnak sokkal jobban, mint ahogy ő tudja s azok a mutatónyok, (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) amelyeket a parlamentárismus kezeléséből évek sora óta bemutatnak az országnak, meg is hozta már a kellő eredményt arra, hogy Magyarország nagy közvéleménye teljesen meg legyen érve arra, (Taps a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hogy az ilyen szerepléseket a maguk kellő értékére redukálja. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Az ellen perzo (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk!

Halljuk! jobbfelől.) nagyon határozottan tiltakoznia kell, hogy Polónyi valaha tisztelt barátjának nevezte volna. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem is mondta. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök esenget.)

Horváth Gyula: Ez a magas nivó! (Zaj a jobb- és baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Különbön Polónyi azt nagyon jól tudja, hogy addig, amíg független ember volt, nem igen kerste az alkalmat, hogy találhasson, sőt talán kitért az alkalom elől. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Amint erre a helyre jött, itt a közügy szolgájaként tartja magát. (Felkiáltások balfelől: a császáré! Zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) és köteles (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) egyéni izlést a közérdeknek alárendelni, (Ellentmondások és derültség balfelől. Helyeslés a jobboldalon.) közügyről beszélni mindenkiel, akivel ez a közügy szempontjából szükségesnek mutatkozik. Enné fogva beszélt vele is és ha valaha közügyből szükségesnek fogja tartani, beszél szívesen a jövőben is, annak a nyilatkozatnak ismétlése mellett, amelyet már egyszer tett, hogy tudja, hogy ezél bizonyos bátorsággal jár. (Derültség a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) de azt a bátorságot vállalja, mert egészen nyugodtan várja az egész ország ítéletét, ha valaha azután kétség támadna a felől, hogy ilyen beszélgetést melyik adja elő az igazságnak megfelelően, (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Kűnbön gyűlöletet nem ér, (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) amit érez, egészen más valami, de amibe belebocsátkozni most fölösleges. Polónyi hajlandóan mutatkozik lemondani mandátumáról, ha az ellenék többsége . . .

Polónyi Géza: Bármely frakciója!

Gróf Tisza István: . . . bármelyik frakciója ezt töle kívánja. Azt ajánlja, hogy kérdezze meg Polónyi az iránt saját pártját, de tilkos szavazás utján. (Hosszantartó zajos derültség és éljenzés a jobboldalon. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Gyalyalt! Ez nem járja! Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Éljen Polónyi!)

(Zárt ülést kérnek.)

Elnök: Husznál több képviselő zárt ülést kér, azt tehát ezenel elrendelem. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Polónyi már megkezdte beszédét!) Nem kezdte meg. A zárt ülést elrendelem.

Holló Lajos: Vissza fogják vonni a zárt ülést kéro ivet! (Folytonos nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Polónyi Géza: Én még beszéltek, kérem. (Folytonos nagy zaj. Elnök esenget.)

Elnök: Én már kimondtam a határozatot. A zárt ülést elrendelem, a karzati közönséget pedig távozásra kérem fel. (Nagy zaj.)

Perzel Dezső elnök: Megnyitja a zárt ülést.

Nessi Pál: Kijelenti, hogy a zárt ülést kéro ivet visszavonják. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Perzel Dezső: A zárt ülést tehát bezárom és az ülést öt percre felüggesztem.

(A szolidáris ellenzék.)

Perzel Dezső elnök: Az ülést megnyitja.

Kossuth Ferenc: Személyes kérdésben kérszót. A függődenágyi pártörben a képviselők teljesen szabadon elmondják véleményüket. Visszautasítja tehát a miniszterelnöknek azon állítását, hogy a párt titokban egyik tagjának működését helytelennek tartaná.

Gróf Tisza István: Könnyű annak személyes támadásoktól tartózkodni, akit személyben meg nem támadnak. Amit a beszéde végén mondott, azt tréfás megjegyzésnek tartja és nem érta, miért fogják fel némelyek azt oly tragikusan.

Szederkényi Nándor: Már többször kifogásolta azt a hangot, amelyen a miniszterelnök szól. Nincs oka tehát a miniszterelnöknek szemére hányni az ellenzéknek, ha ez oldalról is hall oly megjegyzéseket, amelyek személyt sértik. Az ellenzéki pártok szolidaritásban élnek és minden egyes tagjukat meg fogják védeni.

Rakovszky István: Az elnöknek a 221-ik paragrafus alkalmazását ajánlja, amely azt mondja, hogy ha valki képviselőtársán sértést követett el, az elnök tartozik az illető rendrontásitani. Az elnök ezt elmulasztotta. A miniszterelnök egy évi működése alatt (hét) illetlen kifejezéssel illette az ellenzékét, mint elődei együttvére.

Konkoly Sándor (közbeszól.)

Rakovszky István (Konkolynek): Az ellenzéken nincs egy férfi sem, aki oly tiszteletdíjakat követelne, amelyek meg nem illeti.

de olyan ember sem akad, aki külföldi pénzen választatná meg magát. Közte és Polányi között vannak személyes ellentétek, de ebben a kérdésben szolidárisak.

Konkoly-Thege Sándor: Kijelenti, hogy ő a Ház elé vitte azt a kérdést, vajjon megillet-e őt a képviselői tiszteletdíj, attól a naptól kezdve, midőn a kuria az ő mandátumát igazolta. A Ház elutasította és ő ebben megnyugodott.

Gróf Apponyi Albert: A házszabályok címen szól fel Daniel Gábor határozati javaslatát tükrében, előbb azonban a Polányi-esztről nyilatkozik. Őt hosszu parlamenti multja alatt a könnyen kinalkozó hatás sohasem esábitotta arra, hogy személyeskedjék s az ílel határait túllépje. A megtámadott ellenzéki képviselőkkel szolidárisnak érzi magát. (Éljenzés balról.) Ha a miniszterelnök azt hitte, hogy Polányit régi differenciák miatt az ellenzék meg nem vódi, illuzióban ringatja magát, mert az ellenzék szolidaritásán Tisza rést útni nem fog. (Éljenzés és taps balról.) Ezután Daniel határozati javaslatáról szól, amelyet önálló indítványosként tart. A házszabályok szerint, ha házszabálymódosítás áll a Ház előtt, semmiféle más ügynek a Ház előtt állni nem szabad. De itt áll most előttünk a huszonegyes-bizottságra vonatkozó indítvány, amelyet szintén vissza kellene vonni. Amennyival inkább, mert Daniel önálló javaslat kijátszása a Háznak azt a jogát, hogy ehhez mindonki hozzájárulhasson. Ismétli, hogy kérnie kell a tuloldalt és az elnökséget, ügyeljenek a házszabályok betartására, mert ha a módosítás szabálytalanul jön létre, sem ő sem elvtársai... (Zajos fölkiáltások a szélsőbaloldalon: Mi is! Mindannyian!) *Az új házszabályoknak alá nem vóti magát, mert magára nézve kötelezőnek el nem ismeri és a régi házszabályokat követi.* (Percekig tartó zajos éljenzés.)

(„Majd dönt a nemzet!”)

Gróf Tisza István: A dolog személyes részére többet visszatérni nem kívánok. Mindössze azt konstátálom, először hogy nyilatkozataimban legjobb meggyőződésem szerint a parlamenti illetetul nem léptem (Zaj és élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

Polányi Géza: Szájhős: az parlamenti kifejezés!

Gróf Tisza István: ... másodoszor, hogy nagyon különösnek és nagyon mulatságosnak tartom, hogy egyszerre olyan díszes sorozata áll fel az illettanároknak, akik engem a parlamenti illetemre akarnak tanítani. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zajos fölkiáltások a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Eláll! Halljuk! Halljuk), harmadoszor, hogy én teljes tisztelettel elismerem gróf Apponyi Albert t. képviselőtársamnak (Éljenzés a bal- és szélsőbaloldalon) azt a jogát, hogy ő hivatkozassék arra: hogy személyes természetű nyilatkozataiban is magas színvonalon maradt, de ha most ehhez t. barátom azt fűzi hozzá, hogy minden olyan ellenzéki támadást, mely a személyeskedés terére lép, elítél és azal a szolidaritást megtagadja, akkor csak sajnálkozásomat fejezem ki a felett, (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon) hogy ezen nagyon helyes felfogása és érzülete tettekben nem nyilvánult olyankor, midőn amint arra több példa van, a multban a legkiméletlenebb, s legdurvább személyeskedéseket a hozzá legközelebb álló politikai és személyes barátai intézték. (Nagy mozgás balfelől.)

Gulzer Gyula: Tessék megnevezni, ki volt! (Nagy zaj és fölkiáltások a szélsőbaloldalon: Hodossy! Szentiványi!)

Miksa Imre: Halljuk a nevéit! (Nagy zaj.)

Kubik Béla: Gyanúsítás! (Felkiáltások a jobboldalon: Semmi gyanúsítás! Nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon.)

Székely Alfréd: Ezt nem lehet letagadni!

Rákosi Viktor: Szentiványi személyes kérdésben kér szót. (Folytonos nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Szentiványi Árpádról beszéljen!

Elnök: Kérek csendet!

Gróf Tisza István: Ússék csak fel a képviselő urak a 98-iki képviselőházi naplókat és nézzék meg, hogy báró Bánffy Deszövel szemben mi esoda nyilatkozatokat tettek az akkori nemzeti párt legkiméletlenebb férfiai. (Felkiáltások a baloldalon: Neveket kérünk!)

Eitner Zsigmond: Bánffy nem szorult arra,

hogy vedje. (Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Tisza István: Én most nem akarom annak az időszaknak ellentéteit és szenvedélyeit feleldéni. Hiszen nemrég jelentettem ki, hogy az akkori események fölöt, azt hiszem, ma már mindnyájan teljes objektivitással gondolkozhatunk beszélhetünk, csak konstátálom, hogy oly pártnak vezére, amelynek akciója adott pillanthat egyenesen a személyes támadásokban csuesosodott ki, ha ve zéro marad annak a pártnak, a szolidaritást hiába akarja elutasítani magától. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellentmondások a baloldalon.)

Kubinyi Géza: Ez már a történetét! (Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek

Gróf Tisza István: Most már áttérek gróf Apponyi Albert t. képviselőtársam felszólalásának tárgyi részére. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) E tekintetben volt szerencsém tegnap nyilatkozni és tegnap ráutalni arra a kétségtelen tényre, hogy a 48-iki törvény és a házszabályoknak megfelelő dispoziócia semmi egyebet nem kíván, mint azt, hogy akkor, amidőn a házszabályok módosítattnak, függőben levő törvényjavaslat ne legyen a Ház előtt (Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Ezen dispoziócióknak eleget tétünk volna még akkor is, ha a szavazás előtt közvetlenül vonatkozna vissza a törvényjavaslatokat, mert itt nem a tárgyalásról, hanem a házszabályok módosításáról van szó. De nem akart a kormány ebben a tekintetben bizonyos szőrszálhasogatásba belemenni, és visszavontuk a törvényjavaslatokat, sőt visszavontuk összes előterjesztéseinket, a mint a házszabályok érdemleges módosításának kérdése a napirendre belekapcsolatott. Hogy pedig ez a napirendre való bekapcsolás sem a törvénybe, sem a házszabályokba, sem a Ház gyakorlatába nem ütökzik, arra nézve csakugyan utalhatok arra a kifejtett praxisa, amely szerint szokássá vált egyes javaslatok vagy indítványok tárgyalásá közben határozati javaslatok alakjában mindenféle más kérdést belevinni a tárgyalásba. (Élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Magában a most folyó vitában is. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) adtak be és kapcsolattak a tárgyalásba oly határozati javaslatok, amelyek a választási törvényről, az inkompatibilitási törvényről, tehát egészen más kérdésekről szólnak. (Ugy van! jobbfelől. Élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Azokban utasították a kormányt! (Mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Közbeszólásokkal nem lehet a kérdést tisztázni. Mindenkinek joga van nézeteit a maga idején elmondani.

Krásznay Ferenc: Hát közbevetett határozati javaslatokkal lehet törvényt hozni. (Zaj Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Hogy pedig határozati javaslat rendelkező intézkedéseket ne tartalmazzon, erre vonatkozó tilalom sehol a házszabályokban nem foglaltatik. (Ugy van! jobbfelől. Élénk ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Azt hiszem tehát t. Ház, hogy teljesen jogos és szabályszerű volt Daniel Gábor t. barátom eljárása, amidőn határozati javaslatát benyújtotta, éppen úgy, amint teljesen szabályszerű eljárás lesz az... (Élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon. Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Polczner Jenő: Ugyan ne bolondozzon, ne tréfáljon már! (Zaj és fölkiáltás jobbfelől: Ki volt az? Hogy gorombáskodhatik egy pap!)

Elnök: Csendet kérek! (Nagy zaj.)

Tisza István miniszterelnök: A Ház legújabb illettanára arra sziveskedik figyelmeztetni, hogy ne bolondozzon. (Élénk derültség és fölkiáltások jobbfelől: Nem Keoskeméthy volt. Pozsgay volt! Zaj.) de sem a törvénynek, sem a házszabálynak semmi néven nevezendő tiltó rendelkezéseibe nem ütökzik az, (Élénk ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon.) hogy ezen határozati javaslat ezen vita sorárg tárgyalassék le és intéztesék el. (Élénk helyeslés a jobboldalon) és bocsásson meg gróf Apponyi

Albert t. barátom (Halljuk! jobbfelől.) de ő nagyon veszedelmes tőrre lép (Élénk ellentmondások és fölkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon. On lépett veszedelmes tőrrel) amidőn azt fejtegeti és azt jelenti ki, és pedig, amint sajnálattal láttam az ellenzék általános helyeslése közt. (Élénk helyeslés és fölkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Ez a becsületes álláspont. Zaj. Elnök csemet.) hogy olyan házszabály, a mely nézetük szerint szabálytalanul jött létre, (Élénk fölkiáltások a szélsőbaloldalon: És törvénytelenül!) nem fog engedelmesskedni és annak engedelmesskedni nem. Kell. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj és ellentmondások jobbfelől.)

Hogy mi törvényes és mi nem, az a törvényhozás jogosult határozatától függ. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Barabás Béla: A bíróság fogja megmondani! Lez személyes szabadság megsértése! A bíróságban még bízunk.

Gróf Tisza István: Hogy a Háznak valamilyen rendelkezése érvényes-e vagy nem, azt a magyar képviselőház törvényesen megválasztott képviselő-testületének többsége határozza meg. (Igaz Ugy van! a jobboldalon.) A ház egész működésének, egész eljárásának, minden ténykedésének valódi, igazi jogforrása csakis a nemzeti akarat lehet. (Felkiáltások balfelől: A törvény! Zaj.) Az a nemzeti akarat, mely a törvényesen megválasztott képviselőház határozatában nyilvánul meg. (Folytonos nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) A házszabályoknak igazi célja és igazi rendeltetése nem lehet más, mint amely az utat írja elő, melyen a nemzeti akaratnak érvényesülnie kell. (Helyeslés a jobboldalon.) A nemzeti akarat érvényesülésének megakasztása a nemzeti akaratnak nem lehet intenciója, nem lehet lényege semmiféle házszabálynak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Amely házszabály egyszer úgy kezeltek, és odáig jut, hogy lehetetlenül teszi a parlamenti életet, lehetetlenül teszi a nemzet akcióképességét. (Élénk ellentmondások balfelől) amely legzöhetetlen korlátokat és zátonyokat állít fel, melyeket arra nem jogosult faktorok hoznának ki, akiknek a nemzeti akarat megakasztása céljából való működése, való fellázadás az alkotmány lényege ellen. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) amely házszabály — mondom — odajut, hogy azt a nem jogosult faktorok kihasználhatják magának az intézménynek megrontására, akkor az a házszabály ellenfélbe jutott a rendeltetésével, elvezette belső erkölcsi erejét és... (Nagy zaj balfelől. Elnök csemet. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Az a házszabály oly zsákutába jutott, amelyből az igazi alkotmányosságnak megfelelő menekvés csak egy van: a nemzeti akaratnak érvényesülése, a nemzeti akaratnak megnyilatkozása és azon igazi jogforrásnak megteremtése, mely csakis a nemzeti akaratban és nem formákban nyilatkozik meg (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Én, a most már celtalan, tárgyaltalan és rendszertelen szőfecsérlést utálok. (Élénk helyeslés és taps jobbfelől. Nagy zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Egyszerűen konstátálom azt, (Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hogy itt mindenkinek van joga a házszabályok szentségéről beszélni és mindenkinek van joga a házszabályok védelmére sietni, még azoknak is, akiknek magatartása, most beszédem alatt is, a házszabályok dispoziócióknak eklatáns megsértése. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Nagy zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Konstátálom azt, hogy a mai nap semmi egyéb, mint az első lépés a technikai obstrukció terén. (Élénk helyeslés jobbfelől. Folytonos nagy zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) azon technikai obstrukció terén amely azután semmi egyéb, mint az alkotmány szellemenbe ütökző, az alkotmány lényegét sértő, rutviszágadás a házszabályokkal (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) és amely azt az erkölcsi jogosultságot adja meg mindenkinek, aki ennek a nemzetnek alkotmányos életét igazán szolgálni akarja. (Folytonos nagy zaj és mozgás a bal és szélsőbaloldalon.) hogy azon jelenséggel szemben, mely szemit itt a házszabályok létezési és hiányai mutatkoznak, szembenáll az ak öklülmény, hogy a házszabályok olyan egyénekre és pártokra voltak szabva, amelyeket a saját kötelességérzetük tart vissza az intézmény megrontásától, (Folytonos zaj.)

most pedig azok kezelése olyanok közébe jutott, akik az intézmény megmontására törekvenek; (Ugy van! Jobbfelől. Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ebből a helyzetből teljesen jogosult mindenkinek levonni a konkretenciát és megakadályozni, hogy merő formalizmusból... (Folytonos zaj.)

Polónyi Géza: Foggjátok meg! (Élénk felkiáltások jobbfelől: Ki vele! Rendre! Ezt nem ürjűk! Nagy zaj.)

Borbély György: Jöjjen ide! (Nagy zaj.)

Elnök: Polónyi Géza képviselő urat közbevetéséért rendrutasítottam. (Folytonos nagy zaj. Felkiáltások jobbfelől: Rendre! Kérem a képviselő urakat, méltótlanságnak esendben lenni. (Folytonos zaj és felkiáltások jobbfelől: Halljuk az elnököt! Rendre! Elnök esenget.)

Kubinyi Géza: Az ütemtár! (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Helyre. Nagy zaj a jobb oldalon.)

Elnök: Kérem a t. képviselő urakat, sziveskedjenek helyre menni. (Felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Rendre! Elnök hosszan esenget.) A t. képviselő urak a zajban nem hallották, de én ehöki kötelességemet teljesítvén, Polónyi Géza képviselő urat már rendre utasítottam. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Elnök: Csendet kérek! (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: Majd előfodom a dnt mentesgetet. (Mozgás.)

Pozsgay Miklós: Polónyi azért mondta, hogy foggjátok meg, hogy el ne szabadjon!

Elnök: Pozsgay Miklós képviselő urat rendrutasítottam. (Helyeslés jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Minden formásértés (Halljuk! Halljuk!) nagyon komoly dolog (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Minden formásértés már nem semmisségi ok (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) ez az egész jogfelfogással ellenkezik. (Nagy zaj.) Akár semmisségi ok azonban, akár nem, nagyon komoly dolog és végtelen hibát követ el...

Ugron Gábor: Aki törvénytelenséget csinál. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Tisza István: ... Aki parancsoló végszükség nélküli formahibát követ el (Halljuk! Halljuk! Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) ha bármikor is úgy áll oda a kérdés, — kívánom, hogy ne legyen, és ez nem tőlem függ, ha bármikor is úgy áll oda a dolog. (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon. Elnök esenget) hogy választani kell a formának minden tekintetben skrupulus megtartása között. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon) vagy a között, hogy az országot a tehetetlenségtől...

(Taps a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök esenget.)

Ugron Gábor: Menjén Moszkvába!

Gróf Tisza István: ... a tönkretulástól, az elzülletől, az erkölcsi bukástól bizonyos melles formák megsértésével kell megvédeni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Az elnök megtűri, hogy így beszéljen a házszabályokról? (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Tisza István: ... akkor annak, aki Magyarországot Lengyelország sorsára juttatni nem akarja. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Törvény.)

Kubinyi Géza: Tudja az egész ország és a közvélemény. Majd fog az itelni.

Gróf Tisza István: ... birnia kell erkölcsi bátorsággal és akaraterevel arra, hogy a lényeg, amivel az alkotmányosságot megmentjük, a formánál magasabbra helyezze. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Különben bármí történjék is a kérdésben, a döntő szót a minden jognak igazi legmagyabb forrása, a nemzeti akarat fogja kimondani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Amely előtt meg kell hajolni mindenkinek és a mely el fogja törni azt, a ki utjában áll. (Hosszantartó, élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon és a középben. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Tekintettel arra, hogy a idő már nagyon előrehaladt és még többen kívánunk felszólalni, javasolja, hogy az interpellációkra térjenek át.

A Ház ehhez hozzájárul.

Elnök javasolja, hogy a Ház legközelebbi ülését holnap d. e. 10 órakor tartsa, amelynek napirendjére tűzzék ki a miniszterelnök indítványa felletti vita folytatását. A Ház ezt változatlanul elfogadta.

(Apponyi interpellál.)

Gróf Apponyi Albert: Az északamerikai Egyesült Államok részéről megindított akcióknak — egy újabb béko-kongresszust — Magyarország által való támogatása kérdésében következő interpellációt intézi a miniszterelnökhöz:

Interpelláció a miniszterelnök urhoz az Északamerikai Egyesült Államok elnökének egy újabb béko-értekezlet összehívását célzó kezdeményezése tárgyában. Minő álláspontot foglal el a magyar kormány és a közös külügyminiszterium az északamerikai Egyesült-Államok elnökének e kezdeményezéssel szemben?

Gróf Tisza István: Az a törekvés, hogy a háború borzalmait redukáljuk az emberiségre nézve, úgy a magyar kormánynak, mint a közös külügyminiszteriumnak igen rokonszenves. Ez az akció azonban csak úgy lehet eredményes, ha minden nagyhatalom ebben az akcióban résztvesz. De most aligha lesz az idő alkalmas erre, hanem igenis az osztrák-magyar monarchia minden lényezős szívesen oda fog hatni, hogy ez az alkalmas időpont előkészítések s akkor az akciók nagyon szívesen fogja támogatni. (Általános helyeslés.)

Gróf Apponyi Albert: A választ, amely az ő Intencióinak teljesen megfelelő, meglegedéssel veszi tudomásul.

A választ a Ház egyhangulag elfogadja.

Elnök az ülést bezárja.

Az ülés végződik d. u. 2 óra 15 perckor.)

BELFÖLD

Az ellenzék.

Budapest, november 16.

A parlament mai zivatarai után robbanásokat vártunk, de csak ünneplések voltak.

Mi sem jellemzőbb a teljesen kiélegetett helyzetre, mint az, hogy ma este egyetlen ellenzéki párt sem tartott értekezletet. Mert elvégre értekezni csak arról lehet, ami történt és ami történni fog. De ami ma történt, lényegileg megegyezik a tegnapi eseményekkel s ami történni fog holnap, az, legalább az ellenzék részéről, ugyanaz lesz, mint ami ma történt. Az ellenzék általában az volt hát ma este a vélemény, hogy újabb állásfoglalásra szükség nincsen s így új pozitív elhatározások nincsenek.

Annál több följegyzőmiválója van a hangulatok megfigyelőinek. A Kossuth-párton ma este nem értekeztek, de ünnepltek. Ünnepltek Kossuth Ferencet, aki ma lett hatvanégy éves s aki a mai est magaslatáról néz vissza tízéres politikai pályájára. Pártja tehát teljes számban jelent meg vezérének lakásán, ahol Thaly Kálmán üdvözölte, majd Kossuth Ferenc válaszolt az üdvözlőre. Az ünnepi hangulattal eltelt párttagok Kossuth lakásáról a Royal-szállodába mentek vacsorára.

A többi párton sem tartottak ma értekezletet. Azt mondják, hogy újabb állásfoglalásra ma nincsen ok, sőt kevesebb ok van, mint volt tegnap. Hisz Apponyi mai kijelentése, mely szerint az ellenzéki pártok ezolidarizáltak a házszabályrevízióellenes harcban, csak megerősítette az ellenzék sorait, úgy, hogy most már világosan ki van jelölve a további taktika útja. Holnap és holnapután s mindaddig, amíg lehetséges lesz, az ellenzék a házszabályokhoz fog szólni s tiltakozni fog az ellen a tendencia ellen, amely Daniel Gábor határozati javaslatában foglaltak. A házszabályok pertraktálásán kívül az ellenzék olykor-olykor egy-egy szónokot állít a Tisza-féle indítványhoz is, amiből nyilvánvaló, hogy az ellenzék taktikája az,

amit tegnap Tóth János tartított obstrukciónak nevezett el.

A házfelozlatás kérdése, illetve az az imnár félreérthetetlen nyilatkozat, amelyet az Tisza István tett, az ellenzékkel nem váltott ki semmi különösebb meglepetést. Hiszen — úgy mondják — hetek óta fenyeget vele Tisza s ha a téli választásokba bele kell menni, akkor mindenesetre jobb előbb bele menni, mint utóbb.

Az ünneplés hangulat, amely szinte elborította ma a Kossuth-pártiakat, áterjedt a néppártokra is, amely meglemekeztet arról, hogy Zichy Nándor ma 75 éves. Küldtek hát neki meleg üdvözlő telegrammot.

Es hogy teljes legyen az ünneplés; Polónyi Gézát is megjelenezték, mikor pártja körébe érkezett.

Erre csak rászolgált a ma törtérmek után...

(Kossuth Ferenc üdvözlése.)

Aból az alkalomból, hogy Kossuth Ferenc, a függetlenégi párt elnöke betöltötte születésének 63-ik évfordulóját s most 10 éve annak, hogy visszatért Magyarországra és mint pártvezér kezébe vette a függetlenégi-párt lobogóját, pártja lelkes ünneplést rendezett tiszteletére. A függetlenégi képviselők a pártklub helyiségében gyülekeztek és este 7 órakor Thaly Kálmán tiszteletbeli elnök vezetésével alatt testületileg vonultak Kossuth Ferenc lakására, hogy a vezért ezen jelentős évforduló alkalmából szívből üdvözöljék. Erre az alkalomra a függetlenégi és 48-as párt összes Budapesten időző tagjai — mintegy hetvenen — gyűltek egybe.

Thaly Kálmán meleg hangon tartott beszédben üdvözölte Kossuthot születésének 63. Magyarországra való visszatérének 10 éves évfordulója alkalmából. Vázolta Kossuth eddigi munkásságának sikerét, amit ünnel, büszs, hofizias és tiszteletteljes eljárásával kivívni sikerült. Ezért ma, Kossuth 10 évi becsületes, hofizias felfedeztetlen munkássága után, az egész ország elismeri, hogy Kossuth Ferenc a nagy Kossuth Lajos lobogóját méltó tovább hordozni. (Éljenzés.) Biztosítja Kossuthot a párt szeretetéről, ragaszkodásáról és nagyrahelesüléséről és kívánja, hogy erőben, egészségekben álljon a függetlenégi párt élén még nagyon sokáig. (Zajos éljenzés.)

Kossuth Ferenc a következő beszédben közönte meg az üdvözlést:

Szeretve tisztelt barátaim! Végtelenül méghat engem a ti ragaszkodástoknak, barátságoknak, szereteteteknek ez a megnyilatkozása. Ti vagytok az én politikai családom, ti bennetek bízom, veletek bízom előre vithatni és hazánk ügyét. (Éljenzés.) Köszönöm, hogy eljöttetek engem elkisérni életem azon útján, amely bizony már az emberi törvények szerint hanyatlóban és elhaladtok velem azon jelző pont mellett, mely már a 63. évet mutatja. Nagy idő ez, tisztelt barátaim, amelyet én már megéltem. Jól tudjátok, hogy ennek az időnek legnagyobb részét a hontalanságban töltöttem, ahol hűségesen teljesíttem azokat a kötelességeket, melyeket a természet törvénye reám ró. Épp ilyen hűségesen teljesíttem kötelességem a haza iránt és pártom iránt most, mint ahogy teljesítettem kötelességem a hontalanságban és mindég ez volt a vizsgásom, ami most, hogy t. i. a kötelesség teljesítésének a tudása a legnagyobb jutalom, ami egy emberért érhet. (Éljenzés.) De volt nekem más jutalmam is. Volt az a jutalmam, hogy az a nagy szellem, amely e szörény szóban mindég jelen van és amely itt ma örökös feletem, hogy ez a nagy szellem én hozzám igen közel áll és azok, akik a mai családi viszonyunkat ismerik és ismerték, mint ahogy Thaly Kálmán kedves barátom is ismerte, tudják, hogy milyen végtelen nagy szeretettel csüngött az a nagy szellem én rajtam. Tisztelt barátaim! Ez nem lehetett volna így, ha ő azt nem hitte volna, hogy az ő lelke nek egyrésze, az ő szívének egyrésze az én lelkelem és szívemben újra él. (Éljenzés és taps.) Természetesen nem az ő tehetségével, hiszen olyan ember mint ő, egy eredeiben egyszer születik. De az ő hazaszeretetének egész nagyságával és egész hevélvel ez a hazaszeretet élt bennem a külföldön még akkor is, midőn semmi reményem sem volt valaha viszontláthatni és hazámat. Mert a szerető fiu csaknem zöndöl arra, hogy eljön az az idő, midőn apja nem lesz többé, én pedig addig, amíg ő élt, vissza nem jöttem volna e hazába soha. Hiszen mégis megtörtént magyarországon: az én a világon talán senki észre nem veheti rajtam, hogy 44 esztendő voltam külföldön. Megtörtént magyarországon, magyar érzéseimet, foglalkoztam hazám ügyével, osztokoztam édesanyám bánatában és reményében és elhozta a hazám a hazámra, hogy a mi és én hazánk még el fogja érni azt a pontot, amelyre a mi erős karjaink vannak hivata felmenni: az állami függetlenséget. (Hosszantartó éljenzés.)

Nehéz idöket élünk, tisztelt barátaim, olyan nehéz idöket, amelyeknél nehezebb idök alig voltak 67 óta, mert világosan látjuk azt, hogy az ország sorsainak vesztésében nincs meg az a kellő megfontolás, (Ugy van! Ugy van!) amelyre nagy szükség van. Hiszen látjuk tisztelt barátaim, hogy minden eseményben volt ebben az országban. Látjuk, hogy a hosszas küzdelmek után az országnak nagyon is nagy szüksége volt arra, hogy ismét hasznos alkotásokhoz foghasson, és azt látjuk, hogy éppen az a kormány és kormányelnök, akinek fel kellett volna használni ezt a nyugodalmat arra, hogy elkezdjen ismét hasznos alkotni, éppen az a kormányelnök forgatta fel az országnak békéjét és lát hozzá a romboláshoz. (Ugy van! Ugy van!)

Ezért mondom, hogy az idök nehezek, mert amidön ilyen kevés megfontolással eszelelsz a kormány, akkor nem tudhatjuk azt, hogy mi fog bekövetkezni. De tisztelt barátaim én bizon abban a magyar józan eszben, amely Magyarországot mindig vezette, bizon abban a magyar hazafiságban, amely Magyarországot egy erödeven át fentartotta és bizon a ti lelkesedésetekben, erötökben és összetartásokban. (Éljenés.) És engedjétek meg tisztelt barátaim, hogy azt mondjam nektek, hogy én nem is szeretem azt, ha reám mint elnökre és vezérek tekintetek, tekintetek reám mint arra az összekötő kapocsra, mely mindnyájatokat összeköt és együtt tart, tekintetek úgy, mint azt a páncélt, amely a ti erötököt körül van és amelyről lepatannak a támadások, amely nem engedi, hogy a nagy függetlenségi párt, mint egy oldott kőve szét hulljon. (Zajos éljenés.)

Vannak akik engem elítélnék azért, hogy nyugodtan, talán az ö véleményük szerint túlságosan nyugodtan is szoktam viselkedni. De tisztelt barátaim, eltekintve az én koromtól, azt is meg kell hogy gondolja mindenki, hogy ha szükséges az, hogy egy tábornok legyen híres katonái is, de még szükségesebb az, hogy a tábornok legyen egy hűgadt és megfontolt vezére. (Éljenés.) Mert higyjétek el, hogy minden csak elkép lehet. Ezért vagyok bátor most, midön titeket a szeretet hozott ide hozzám, arra kéri, hogy ne fosszatok meg engem a jövőben sem bizalmatoktól; (Éljenés.) Nem arra aspirálok én, hogy nektek örökké elnökötök maradjak, hanem arra, hogy örökké jóbarátotok, testvéretek maradjak. (Éljenés.)

Még egyszer teljes szívvel köszönöm megjelenéteket és barátságotokat és azt mondom nektek, hogy azon küzdelemben, amely most folyik, lehetetlen, hogy ez az ország elesk. Meglehet, hogy egy időre erővel meg kell fog a nyers erő. (Felkiáltások: Nem fog!) hanem hogy ha ez is történik, nem messze az az idö, amidön vissza fogják csinálni amit erőszakkal megcsinálnak ellenünk, mert a mi igazságunk még a föld mélyéből is ki fog törni, ha oda elásnak. (Zajos éljenés.)

Ismétlem, szívvel köszönöm szives megjelenéteket. (Hosszantartó élénk éljenés.)

Kossuth lakására a Royal szállodába társas lakomára gyűltek össze, a képviselők, akik több felkösöntében lelkesen ünnepeleik vezüriüket, Kossuth Ferenczet.

KÜLFÖLD

Az orosz-japán háború.

Budapest, november 16.

A harmadik japán haderej fõhadiszállásáról azt jelentik, hogy Stössel tábornok Port-Arthur alsz védõje megsebesült és kórházba kellett felvétetnie magát. Stössel betegsége, de halála sem változtatna sokat a japánok reménységén, mert Fock és Szimron tábornokokon kívül, akik nagyon rossz jelét szõlõaltatták már elszántásguknak és ügyességüknek, ott van még a várbán Kondratenko mûszaki tábornok, aki az Alexejev által elhanyagolt várat már az ostrom idején elsõrangú erõddé alakította át. Kondratenko tábornok bizonyára kiragadná Stössel fõradt kezreibõl a zászlót és újra kibontaná a sáncokon. Vezedelmessébb volna a védelemre nézve, ha csakúgyan igaz volna az a hír, hogy a csapatok már hajlandók volnának megadni magukat, csak a tisztok akadályozzák meg benne. Ebben a hírbõn kevés a valószínûség, mert az orosz katona ismételtlen megmutatta, hogy kitartás és elszántág tekintetben nem áll a japánok mögött. Históriai vezetõségére emelkedett a moszkvai sáncok védelme, amelynek hatása alatt mondta I. Napoleon, hogy az orosz katonát, ha harcra keltetnénk akarják tenni, elõbb agyonlõni kell, aztán

feldõnteni. Egyébként Stössel sebecülésének híre nem áll egyedül. Kurokinak, Ojavanak és tegnap Nogi tábornoknak is betegsége vagy halála híret terjesztették, pedig valamennyien jól érzik magukat.

Port-Arthur ostroma.

London, november 16.

Tokiói jelentés szerint a japánok a legutóbbi rohamok során elfoglalták az Orlung és Saugou erõdöket és az oroszok nehéz ágyúit harcra képtelenné tették. Az Orlung-erõd helyõrsége bombabiztos épületbe menekült, de a japán ágyúk golyói keresztülmentek ezen az erõdön és borzasztó vérfürdõt vittek véghez.

London, november 16.

Hivatalos jelentés Port-Arthur ostromáról sem orosz, sem japán részről nem érkezett. Csifuból jelentik azonban, hogy odamenekült kínaiak elbeszélése szerint az erõségeket a múlt hét végén erõsen bombázták és a bombázás a nyugati városrészekben, valamint a liatosani erõdökben nagy pusztítást vitt véghez. A kínaiak azt is beszélik, hogy Port-Arthurban nagyban dühög a tifusz. Az oroszok azzal vádolják a japánokat, hogy a Lun ha vízbe, amely északra déli irányban keresztül folyik a városban, több ízben mérget dobáltak. Az erõségben már nincs elég élelmiszer és a katonák csak nagyon szûkre redukált adakokat kapnak. Sokan közülük fosztogatni kezdtek, miért Stössel többet fõbelvett.

Stõssel megsebesült.

London, november 16.

A Reuter-ügynökségnek jelentik a japán hadsereg fõhadiszállásáról Fuzanon át 15-iki kelettel: Azt híresztelik, hogy Stössel tábornok megsebesült és kórházba kellett mennie. A tábornok azonban nem akarja elhagyni állását és kijelentette, hogy inkább ott akar meghalni, mint visszavonulni. Hír szerint az orosz csapatok a folyton tartó nehéz munka miatt és élelmiszerek hiján megsebesültek. Nagy részük meg akarja magát adni, de ebben megakadályozzák õket az orosz tisztok. A japánok azt hiszik, hogy a helyõrség már az amerikai kitorlalt hátárán van. Egy kém azt jelenti, hogy Port-Arthurban hiján vannak a lövészereknek és hogy a hideg és az élelmiszerek hiánya valószínûtlenné teszi a további ellentállást.

A mandzsuriati harcokról.

London, november 16.

Egyre szaporodnak a jelei annak, hogy Mandzsuriában a hadjáratot az idén már nem folytatják, hanem a jövõ tavasza halasztják. Az összes harcokról csak apró elõõrsi eseményekről és eldöntetlen ágyupárbajokról beszélnek.

Egy orosz torpedõzúzó vége.

Csifu, november 16.

(Reuter.) Valószínűnek tartják, hogy a Razoropni nevű orosz torpedõzúzó, amely tegnap ideérkezett, csak akkor fog leszerelni, ha más lehetőség nem marad számára. De remélik, hogy sikerülnie fog éjjel a japánok elõl menekülni.

Csifu, november 16.

Az itt horgonyzó Razoropni nevű orosz torpedõzúzó kapitánya értesítette Csing herceget, hogy a Razoropni le fog szerelni. Ezt a határozatot a kapitány Pétrovára intézett távirati megkérdésre kapott válasz után hozta.

Csifu, november 16.

A Razoropni nevű torpedõzúzót az oroszok a levegõbe röpítették.

A szuezi csatornánál.

London, november 16.

A Reuter-ügynökség jelenti Szuezból: A kormányzó ma magához hívatta az idegen államok konzultait és felkérte õket, hogy közöljék a hajõgyõzõkkel, hogy a balti flotta áthaladásakor fel kell tróztatni az összes, északi és déli irányba menõ hajókat, hogy a hadihajók szabad utjuk legyen. Abban az idõben, mi-

kor a flotta a csatornán áthalad, semmit sem szabad a csatornába dobni és minden jeladásnak el kell maradni.

André bukása.

Budapest, november 16.

A francia nacionalisták ujjonganak André hadügyminiszter bukásán, mert André nem önként távozott a Rue St-Dominique palotájából. Combes miniszterelnök áldozatul dobta oda az elégtelen többségnek, amely utólagára már csak két szavattal tudta bizalmáról biztosítani a kormányt. Syveton támadása azon a pénteki viharos ülésen brutális és gaz eszelekedet volt, de a nacionalista demagóg mégis elérte célját: lehetetlenné tette Andrént abban az állásban, ahonnan egy durva inzultustól megdadt arccal nem lehet érv züllésnek indult hadsereget újjáalkotni. André tántoríthatlan demokrata és republikánus, tisztakezű miniszter volt, lelkiismerete szeplõtelen, de éppen az volt a hibája, hogy polgári és szabadelvű érzelmeivel nem tudott tekintélyt tartani a populizmusban és klerikalizmusban fölnevelt francia hadseregben. Különösen ott hibázta el a dolgok, hogy meggyeltette a katonatisztek politikai megbízhatóságát és ezzel magára vonta a radikálisok nagy részének haragját is. A nacionalisták pedig még ádázabb gyűlölettel rontottak rá és Syveton támadása után sem szünetelt ellene a hajszá. Azóta André nem jelent meg a kamarában és ha kijelentette is, hogy most már kötelessége megmaradni helyén, hogy megvédelmezze a köztársaságot ellenségeitõl, mégis tudni lehetett, hogy a francia hadsereg élén egy felfofozott miniszter nem maradhat meg.

Beláthatta ezt Combes és pártjának meghasonlásától is félve, lemondásra akarta bírni hadügyminiszterét. André azonban nem szivesen ment, megbízható jelentések szerint nézeteltérések merültek föl a miniszterelnök és André közt és, úgy látszik, Combes egész rábeszélõ-képességére volt szükség, hogy Andréval megértesse visszalépésének szükségét.

André tehát ötödiféle miniszterség után távozik a hadügyminisztériumból, ahol kiérdemelte magának a francia republikánusok háláját. Utódja Bertheau radikális szocialista lett. Freycinet, Krantz és Cavaignac után az elsõ polgárember a hadügyminisztérium élén. Bertheau volt az, aki az emlékeztetés november 5-iki ülésén interpellált a tisztokról beszerzett klerikális információk miatt. Így hát ugyan korai még a köztársaság ellenségeinek ujjongása. Bertheau a francia kekverük nagyobb bosszúságára, még agent de change a francia pénzügyben. Tehát most bõrügynök és hadügyminiszter egy személyben. A radikális szocialisták egyik leghatékonyabb tagja, nem kommunista, nem is kollektivisták, de annak a pártnak a híve, amely programját sok szocialista elvvel frissítette föl. Ebbõl is látható, hogy Combes nem fog letérni eddig követett útjáról, hogy a hadsereget a köztársaság számára alakítsa át.

Páris, november 16.

André tábornok közölte egy lap tudósítóval, hogy tegnap a Gerault-Richard és Tompson szocialista képviselõkkel folytatott tárgyalás után elhatározta, hogy visszalép, mert a köztársasági többség az ellenzék üzelméi miatt nyíltan elvesztette hidegvérét és szükséges szilárdaságát. Örül, hogy Bertheau nevésték is utódjává, mert ennek joga van a köztársaság és a hadsereg bizalmára. Megindultan nyilatkozott André Combes miniszterelnök magatartásáról. Ez bucsuzásakor megölelte és kérdezte, hogy megvan-e a kellõ szolgálati ideje a nagy tiszt kereszt elnyerhetésére. A legtöbb radikális lap rokonérzessel bucsuzik Andréról és azt mondja, hogy a köztársaságiaknak nagy meggyugvásáért szolgál, hogy Ber-

teaurat állították a hadsereg élére. Olemenceau az *Aurorában* és *Monjean* képviselő, kit nemrég André utódjának emlegettek, a *Radicalban* André kitételét nem valami hősi eszelekedetnek mondják. André kiválásából a kormányellenes lapok azt következtetik, hogy ez az eset nemskora a Combes-miniszterium végleges bukását idézi elő.

Páris, november 16.

A radikális lapok nagyrésze gyávaaságnak mondja André hadügyminiszter eljöttét, André maga lemondását így okolja meg:

— Sokkal büszkébb vagyok magamra és művemre, sokkal jobban szeretem hazámat és a köztársaságot, hogy csak egy pillanatra is megengedjem annak afültevést, hogy én vagyok az oka a többségben lábrakapott engedelmességnek. Mert a többség egyességnek köszönhető, hogy a Waldeck-Rousseau és a Combes-kormánytól a köztársaságot megmentették és remélhetőleg a republikánus pártnak sikerülni fog befejeznie azt a feladatot, amelynek én eddig trómeit szentelhettem. A távozás pillanatában milyen megindulva mondom köszönetet mindazon ismert és ismeretlen barátainak, akik a megpróbáltatás idején rokonszenyűvelkelt megíztettek. Tudják meg, hogy magammal viszem a visszavonultságba tántoríthatatlan hűségemet Franciaország, a hadsereg és a köztársaság iránt.

Páris, november 16.

Mint hogy André tábornok már egy évvel ezelőtt betöltötte a 65-ik életévét, nem lehet többé katonai parancsnok és visszavonul a magánéletbe. A Combes-kormányban harmadfélévi fennállása után most történt az első miniszterváltás. A Waldeck-Rousseau-kormány szintén kénytelen volt hadügyminiszterét, Gallifet tábornokot elbocsátani. André elvesztette Combes miniszterelnök bizalmát, mert a konduktisták dolgában a miniszterelnök tudta és belegegyezése nélkül járt el.

Páris, november 16.

Berteaux képviselő, aki Addré hadügyminiszter utódja lesz, vonakodik börtényügyi állásáról lemondani. A kormány eleinte követelte tőle, hogy erről az állásáról mondjon le, de utólagosan abban állapodott meg, hogy nincsen olyan törvény, amely egy börtényügylőt megakadályozhatna abban, hogy miniszter legyen.

Soquet dr. törvényszéki orvos megállapította, hogy André tábornok sebesülése tompa tárgytól ered.

HIREK

A börze-ügynök.

André francia hadügyminiszter bukásával a legfontosabb francia miniszter székbe Berteaux fog beülni. Berteaux ur foglalkozására neve: börzeügynök vagy ahogy hazájában nevezik: agent de change. Egyike ama hetven tagból álló társaság tagjainak, akik az értékpapírok vásárlán a közvetítési üzetlet monopolizálják a francia pénzpiac viszonyaira nagy befolyással bírnak. A mi társadalmi berendezkedésünk mellett ez a dolog valóságos komikusnak hat. Senki nem tudja megérteni, hogy egy pénzügynököt hogyan lehet a miniszteri székbe ültetni s azon még éppenséggel nem tudnak eligazodni, hogy ha már pénzügyből miniszter lett is, legalább hadügyminiszter ne lett volna. Pedig Berteaux ur kinevezése a francia polgári társadalom uralmának egyik szembeszökő jelensége. A hadsereg, az arisztokrata érzelmű, régi nemzeti tradíciókkal át-meg-át-íratott hadsereg élére íme egy polgárember kerül, akinek ősei nem a harcok korszakában jelentek meg először a francia történelem színpadán, hanem akkor, mikor a suszterek, keztvűsök és szabók kiálltak a királyi palota elé s így kiállították: Az állam mi vagyunk! Hogy nevettek akkor ezen a komikus beszéden s hogy gunyolták a pénzügyösöket, akik a pénzeszsakot akarták befesteni az ország címereibe a fehér liliumok helyett. És íme, ma a fehér liliumos zászlók alatt harcoló arisztokraták unokáinak legfőbb parancsolója ez a Berteaux ur lett, aki nemcsak hogy börzeügynök volt, de mikor megkínálták őt André helyével, így szólt: Vállalom, de a börzeügynökséget nem hagyom abba.

Már most azt mondhatják róla nálunk, ahol semmi sem olyan gyűlöletes, mint a kereskedelemmel való foglalkozás, hogy íme: idáig súlydát Franciaország! Mi azonban azt hisszük, hogy az igazi demokráciából a francia hadseregnek most kezdődik meg istenigazában. Nálunk az az inkompatibilitást találták föl vagy hozták át a feudalizmus korszakából, hogy miniszternek lenni és üzletembernek lenni egyszerre nem lehet. A józan polgárság józan uralma mást tanít s összetépi az arisztokrácia által kiezelt ostoba összeférhetetlenség elméleteket. Íme, még hadügyminiszter is lehet a törzser s még büszkébb is lehet arra, hogy hadügyminiszter. A törzsdén üzleteket kötnek s az emberek nem pofozzák föl azokat, akik kenyeret keresnek békességgel. A francia parlamentben azonban az arisztokrácia már pofonokkal traktálja a hadügyminisztereket s így könnyű kitalálni, hogy melyik hely az előkelőbb és tisztelteméltőbb. A jó törzsedünyöskökből pedig bizonyára jobb hadügyminiszterek válnak, mint a hitvány arisztokratából, aki mert nem győzi már érveivel, hát az ökleivel próbálja.

G-a.

Budapest, november 16.

— Személyi hírek. A dán trónörökös ma délután 1 órakor Gmundenbe érkezett. — Albori Jenő báró tábornok, Bosznia-Hercegovina katonai kormányzója rokoni látogatására négy napot Pécsen töltött. — Halmos János polgármester holnap, esztörtökön érkezik vissza a szabadságidejéről.

— Uvári vadászati. Gödöllőment táviratozzák: A király ma délután Valkóra ment díszölesre, a kíséret pedig Isaszeghen volt hajtóvadászaton. A király holnap reggel 5 óra 30 perckor kihallgatásra Budapestre utazik, de délután 5 órakor visszautazik Gödöllőre.

— Az egyetemes zsinat. Az ev. ref. egyetemes zsinat ma délelőtt folytatta tanácskozását Bárfy Dezso báró világi és Kun Bertalan egyházi elnöke mellett. A mai ülésen folytatták a vitát az adózási törvényjavaslat fölött. A vita során ma Hegedűs Sándor szóltat föl elsőnek. Szembeszállt Mezey Albert és György Endre ama fellegásával, hogy az államtól való függés-vallási közönyre vezet. Szerinte ettől a következménytől nem kell félni. Az állami segítség lehetővé fogja tenni, hogy a lelkeseket megszabadítsák az élet napi gondjaitól és lehetővé fogja tenni, hogy sokkal inkább fogják magukat hivatásuknak szentelhetni. Rátérve az adójavaslatra, annak a véleményének ad kifejezést, hogy az egyház nagy hibát követne el, ha az adókulcsot egységesen és kötelezően állapítaná meg. A javaslat a jelen viszonyoknak legjobban megfelel. A gyakorlat meg fogja mutatni, mennyire válik be és hibáin akkor még mindig lesz alkalom javítani. Nagy Károly azon kezdte beszédét, hogy mindegyik zsinat egy-egy nagy tényre írta be nevét a történelembe. Az 1881-iki zsinat megcsejilt az alkotmányos szervezeten, az 1891-iki a közalapot, a most folyó zsinattól országsszerte várják az adóügy és a lelkesek nyugdíjügyének rendezését. Ehez a kérdéshez nagy, szociális érdekek is fűződnek. A javaslat megvallja, jelentékeny haladást mutat az eddigi állapotokhoz képest, annyival is inkább, mert nem sérti az egyház autonómiáját. Határozati javaslatot terjesztett be, amelyben azt óhajtja, hogy a tervezetet adják vissza a bizottságnak azzal az utasítással, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján vizsgálja meg, nem lehetne-e az adóknak bizonyos maximumát meghatározni. Bernáth Elemér azt hangoztatta, hogy az államszolgálat nem jelenti az egyházi autonómia sérelmét. Padrah Sándor hibáztatja, hogy a javaslat szentesíti az eddigi igazságtalan adórendszerket. A következő felszólaló, az 1891-iki püspök rendkívül sürgősnek tartja az adóügy elintézését. Állása foglalt az egységes adókulcs ellen. Amelyet nem tart igazságosnak. Hasonló értelemben hozzászóltak még a tervezethez Széll Kálmán eszperes, Szabó Kálmán és Fekete Márton. A tanácskozást holnap folytatják.

— Huszonöt év. A m. kir. postakárk-pénztár tisztviselői kara szép ünnepséget rendezett abból az alkalmából, hogy az intézet egyik főtisztviselője, Beljusi Baross Géza miniszteri osztálytanácsos, az értékpapír- és pénztári osztály főnöke, e hónap 15-én betöltötte államszolgálatának 25. évfordulóját. A jubilánat a kartársak ólón Halász Sándor miniszteri tanácsos, aligazgató üdvözölte és

átnyújtotta neki a kartársak ajándékát: egy remek ezüst névjegyét. Majd külön az értékpapír- és pénztári osztály üdvözölte előjáróját, az előbbiek rá gazkódását Dusna Béla ezüst íróolló átadásá mellett tolmácsolta, az utóbbiakat pedig Urbányi János osztályfőnök. Legvégül a postakárk-pénztári tisztviselők sport-egyesületének küldöttéges tisztelgett és dízes emlékérmét adott át az ünnepelt főtisztviselőnek.

— Miniszteri elismerés. Radó Vilmos a II. kerületi állami tanítóképző intézet igazgatója a napokban nyugalomba vonult. Ez alkalommal Berzevicsy miniszter a következő meleghangú elismerő levelet intézte az érdemes pedagógushoz:

Egy emberöltőn át erénytelen buzgalommal és hivatásérzettel mélyen áthatott lelkes odaadással híven teljesített tanári munkásság után amidőn Tekintetességét, saját kérelmére, állandó nyugalomba helyezem, szíves készséggel ragadom meg az alkalmat, hogy buzgó és eredményes áldásos tevékenységéről őszinte köszönetet és méltányoló elismerémet fejezzem ki. Tekintetességnek oly kívánsággal, hogy a híven teljesített kötelességérteket megnyugtató tudata még igen hosszú időn át boldogítsa visszavonultságában, ahova Tekintetességét az én legjobb kívánságaim kísérik.

Berzevicsy.

— Olaszok és németek. Schlandersből táviratozzák, hogy tegnap német és olasz munkások összejöttek és a csendőrség közbelépett és egy olasz munkás megszurt egy csendőrt. A leobeni bányászakadémia rektorátusa közölte hallgatókkal, hogy az intézetből kiutasítja azokat az olasz diákokat, akik az innsbrucki zavargásokban résztvettek. — Milánóban tegnap este négygyűlés volt az Innsbruckban történtek miatt, vagy kétezer ember volt együtt, akik a szónokok osztrákellenes beszéde után az osztrák-magyar konzulátus épülete elé akartak vonulni, de a katonaság elállta útjukat. Erre a tüntetőket a német színházak elé vonultak és bevették az ablakokat.

— Katolikus templom lángokban. Ujvidékről táviratozzák, hogy az ottani új katolikus templom lángokban áll. Délután négy órakor gyulladt ki a szentegyház teteje és még késő este is, amikor az utolsó táviratot feladták, a tűz még egyre terjedt. A templom Ujvidék város legszebb terén, mintegy kilenc évvel ezelőtt gót stílusban épült és egyike az ország legszebb templomainak.

— Ferradalom a himnlóltás miatt. Rio de Janeiroban a kongresszus által megszavazott kötelező himnlóltási kérvény miatt, míg röviden már jelentették, magyarul, szinte ferradalmi jellegű tüntetés történt e hónap 13-án. A zavargásokat a katonai iskolák tanárai szították. A kongresszus palotája előtt óriási néptömeg verődött össze, ahol épp akkor tanácskoztak a himnlóltási törvény fölött. A tömeg fejegető magatartása miatt, a hatóság kénytelen volt a katonaság védelméhez folyamodni. A nép és a kirendelt katonaság között veres üsszetűzés támadt, s az összeütközés később valóságos utcai harcok fejlődött. A tömeg ugyanis barikádokat emelt és golyóval fogadta a helyszínen érkező katonaságot. A városban egész éjjel dörögtek a fegyverek, s reggelig több mint husz halottja és hatvan sérülte volt a zavargásoknak. A tüntetők szétrombolták a vízvezetési csöveket és a gázvezeteket. A város egész éjjel vak sötétben volt. A vihány is mind érezhetőbbé vált, ami az elkésredést oly nagy mérvben növelte, hogy a helyőrség katonasága sem bírta már megfékezni a zavargókat. Épületek rombolásához fogtak, s az anarchia olyan fokra hágott, hogy a hatóság 400 tengerészkrónát volt kénytelen partra szállítani. Az ágyuk elől aztán megfuttak a lázongók, s a rend némiképpen helyreállott.

— „Jóbarátok“ asztaltársasága. A III. kerületi „Jóbarátok“ asztaltársasága vasárnap Mókus-utca 6. sz. alatt lévő helyiségében dízes közönség előtt fejrüházai ünnepélyt rendezett, melyen a kerület összes egyesületi képviseltették magukat. Az ünnepélyt Kellner Bernát enök nyitotta meg. Utána dr. Mittelmann Bernát az asztaltársaság díszelnöke mondott magy szörnyszerű ünnepi beszédet. A szegénysorsu gyermekek nevében Róth Sarolta és Giltlinger Károly mondtak köszönetet a társaság jótekonyságáért. Az ünnepély után száz terítők banket volt. A banketen Kovács Dávid, a III. kerületi Munkás-kaszinó elnöke lelkes beszéddel áldozott az asztaltársaság áldásos működésének. Fantuss Fülöp, a társaság díszelnöke dr. Mittelmann Fülöp őrület

meg a bankokat és rokonoit. A brassói törvényszék betvetenhat rendbeli magánokirhatamisait négy és fél esztendő feqházra ítélte a megtört és töredelmesen valló vádlottat. Ezt a büntetést a kolozsvári tábla helybenhagyta. A kir. kuria ma a semmi-segi panaszokat elutasította.

Legujabb.

Pétervár, november 16.

Alexejevot a cár a tegnapi kihallgatás után meghívta a családi ebédre. A cár rendkívül melegen és szivesen társalgott Alexejevvel, ami biznysága annak, hogy a helytartó kezében áll a cárnál. Alexejev nagy kitüntetést fog kapni; állítólag birodalmi kancellárná fogja ki nevezni a cár.

Csuta, november 16.

(Reuter.) Eddig meg nem erősített hírek szerint a Razoropni torpedóúzó Stössel tábornok egy táviratát is magával hozta, melyben azt kéri; a kormánytól, hogy kitaraton-e és várjon-e segítségre, vagy kedvező feltételek mellett adja-e át nyomban Port-Arthur.

TAVIRATOK

A Reichsrath megnyitása előtt

Bécs, november 16. A politikai helyzet teljességgel zűrzavaros s mindent titokzatos homály fed. Senki sem sejtí, hogy mikép fognak alakulni a dolgok a holnap összeülő Reichsrathban. Körber miniszterelnök holnap programjéről nyilatkozatot fog tenni s minden függő vitás kérdéssel, a többek közt az innsbrucki olasz egyetem ügyéről is beszélni fog. E nyilatkozat után indítványozni fogják a vite megnyitását a miniszterelnök beszéde felett s ezt az indítványt minden biznnyal el fogják fogadni.

Ha a radikális csapatok sürgős indítványokat a vite megkezdése céljából elhalasztják, (az ifjú csapatok ma ilyen értelmű határozatot hoztak) akkor a németek is ugyanazt fogják tenni, akkor nyomban megindulhat a vite a miniszterelnök nyilatkozata felett és a helyzet tisztázódni fog.

Politikai körökben nagyon szkeptikusan fogják fel a viszonyokat. Attól félnek, hogy az ifjú csapatok nem hagyják abba végleg az obstrukciót és hogy több heti kísérletezés után is nem marad majd hátra egyéb, mint a parlament feloszlatása.

A németek már a hoinapi ülésen sürgős indítványt fognak beadni az innsbrucki olasz fakultás és a sziléziai párhuzamos osztályok tárgyában, az olaszok pedig az olasz egyetem kérdésében.

Bécs, november 16. Az ifjú csapatok ma táncszöveget tartottak követendő taktikájuk megállapítása céljából. A radikális párttörödek az obstrukció folytatását követeli, a mérsékeltbb irány követői azonban azt kívánják, hogy helyetkedjenek várakozó álláspontra. A klub ilyen értelemben határozott.

A német kereskedelmi szerződés.

Bécs, november 16. A kereskedelmi szerződéses tárgyalások ismét válságos pontra jutottak. Az állategészségügyi egyezmény váratlanul újabb nehézségeket támaszt. Gróf Goluchowski tegnap délután hosszasan tanácskozott Dosadowskival, ma pedig Scöggeny-Marich László nagykövettel tanácskozott a német államminiszter. E konferenciákba Wedel német nagykövetet is belevonták. A tárgyalások még akkor is elhúzódhatnak három hétig, ha a nehézségeket sikerül majd kiküszöbölni, amire alapos remény van.

Péter király trónbeszéde.

Belgrád, november 16. A király trónbeszédében, aranylával a szkupstinát megnyitotta, azt mondta, hogy az összes államokhoz való viszony biznysága, a Bulgáriához való viszony pedig bensős. A trónbeszéd kilátásba helyezte nagyobb kölcsön felvételét, gazdasági és katonai célokra.

Szocialisták tüntetése.

Bécs, november 16. A szocialdemokrata párt mai gyűlése után mintegy 2000 résztvevő tüntető körmenetben ment végig a Máriahilfergütelén. Elöl egy transparentet vittek a következő felirással:

— Le az iskolarontókkal, le a Luegerséggel! A tüntetők munkásdolakot énekeltek és tüntető kiállításokat hangoztattak. A tüntetés egy ideig tartott, de a rendőrség felhívására rendben eloszlottak. Incidens nem történt.

Budapest-be'grádi telefon.

Belgrád, november 16. Ma írták alá a szerb és magyar kormányok a szerződést a Budapestről Belgrádig építendő telefontvonal tárgyában. Zimony és Belgrád közt külön telefontvonalak lesz. Az építési költségek 20 százalékat Szerbia, 80 százalékat pedig a magyar államkincstár fogja fedezni.

Oroszok és afgánok.

London, november 16. A Pal Mall Gazette jelenti Moszkvából 14-ről: Ideérkezett jelentés szerint kusztkban oroszok és afgánok között összeütközések voltak. Hír szerint az afgánok egy löporraktárt levegőre röptettek és több katonát megöltek.

Közgazdasági táv rat.

Bécs, november 16. Az 1880. évi első kibocsátású 3 százalékos földhitelorszjegyek huzása: A 90.000 koronás főnyeremény a 916. sor. 36. számra esett. A 34.000 koronás második nyeremény a 2746. sor. 35. számra esett. 2000 koronát nyert a 2698. sor. 41. szám és a 3030. sor. 45. szám.

KIADÓTULAJDONOS:

A MAGYAR HIRLAPKIADÓ RESZVÉNYTÁRSASÁG.

KÖZGAZDASÁG

Katonai szükségleti cikkek. A cs. és kir. közös hadügyminiszter rendelkezése folytán a közös hadsereg részére szállítandó fonalak, szalagok, lámpabelek, hevederek, textil- és kötélárúk, paszományárúk, tisztító és csomagoló szerek és lörmemek mintái a magyar Kereskedelmi Múzeum igazgató-ságához beérkeztek, ahol a hivatalos árak alatt, naponta d. e. 9—2 óráig az érdeklődők megtekinthetik.

Közbányai sertésvásár. Magyar etengendű. Fátal nehéz (paronkint 220 kilogrammon felül súlyban) 110—111 fillér. Fátal közép (paronkint 251—328 kgm terjedé sulyban) 111—112 fillér. Könnyű (paronkint 250 kgm 109—111 fillér. Szerbiai: Nehéz (paronkint 260 kg. felül sulyban) 111—112 fillérig. Közép (paronkint 240—260 kilogramm sulyban) 109—110 fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedé sulyban) 107—108 fillér. Sertésvásár: 1904. november hónap 14. napján volt kész let 32665 érb. 1904. november hónap 15. napján felhajtás 1617 érb. 1904. november hónap 15. napján elszállított 548 érb. 1904. november hónap 16. napjára maradt készletben 33242 érb. — A közrét sertésüzlet irányzata tartott.

Sertéskezzevadás. (A székelyvárosi sertésvásár és közvárosi vásároknak.) Mai felhajtás 107 érb. sertés, 25 érb. süldő, 4 érb. malacz. Előző napi eladatlan maradvány 264 érb. sertés, 26 érb. süldő, összesen 1872 érb. ser. és, 11. érb. süldő, 4 malacz. — Eladott 113 érb. sertés, 53 érb. süldő, 4 érb. malacz. Mai maradvány 258 érb. sertés, 16 érb. süldő. A vásár irányzata közepes, árak változatlanok. Következő árak - jegyzetelték: Zsirtecs: Öreg: I. renget 350 kgm felül 92—94 fillér, II. renget 280—350 kgm 90 fill., fiatal nehéz 300 kgm felül 74—96 fill.-ig. fiatal közép 220—260 kgm 88—95 fill.-ig. fiatal könnyű 220 kilogramm 78—88 fillérig. Husseries, nehéz 300 kgm felül 72—76 fill.-ig. süldő 84—88 fill.-ig. malacz 40 kgm 76 fill.-ig. Horvátországi 80—84 fill.-ig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonkint elősulyban értendők.

Áru- és értéktőzsde.

— November 16. —

A budapesti gabonátőzsde.

Mérsékelt kínálat és ugyanoly kereslet mellett létszám gyengébb irányzatú volt; a forgalomba került 32.000 q. 5 fillérel olcsóbb árakon. — Rozs változatlan, alig tartott. — Zab és árpa változatlan. — Tengeri esendes irányzata maradt.

Eladott:

Zuzs. Tiszavideki: 560 q, 82 k, 34.55 K 100 q. 81 k 10.50 K Budán 100 q, 81 k, 10.45 k, 3.00 q. 4 k, 10.45 k, 10. q. 91 k 10.45 K, 3.00 q 80 k, 10.45 K, 3.00 q. 80 k 10.45 k, 1.00 q. 80 k 10.45 k, Budára 100 q 84 k 10.40 K, 300 q, 81 k, 10.47 K, 100 q, 80 k 1.47 K, 315 q, 80 k, 10.50 K, 100 q, 100 q. 8 k, 10.4 k, 100 q, 80 k, 10.40 K, 100 q, 80 k, 10.40 K, 80 q, 80 k, 10.30 K, felső, 100 q, 80 k, 10.30 K, sára, 100 q, 79 k, 10.35 K, 100 q, 79 k, 10.35 K, 100 q, 79 k, 10.35 K, felső, úszkos, mind három hónapra. Szarvasi: 4470 q, 80 k, 10.50 K, mind három hónapra. Szentesi: 3500 q, 80 k, 10.50 K, mind három hónapra.

Felsőmagyarországi: 600 q, 80 k, 10.35 K, min három hónapra. Rozs 200 q, 7.60 K, 200 q, 7.60 K, 600 q, 7.77 K, kpl. paritásra, 180 q, (bosznia), 7.5 k, kpl. najóra 400 q, 7.80 K, 2.00 q, 7.80 K, 200 q, 7.55 k, 3 hora, ab, Vácz. Arpa: 1800 q, (szerb) 7.02 K, kpl, 280 q, (bosznia) 6.80 k, 3 hó donos. Tengeri: 100 q, (dólog) 7.82 K, 400 q, 7.75 K, 200 q, 7.70 K, 200 q, 7.75 K, kpl, kocsiara rakva, (Az árak 50 kilogrammonkint: es koronáriszede vtedéle.)

A délelőtti határidőüzlet irányzata nyugodt volt.

Kötöttek: Buza áprilisra 10.28—10.29—10.26 10.30—10.7. — kor. zár. 10.28—10.57 kor Buza októberre 8.78—8.77—8.8. — kor. zár. 8.78—8.78 —8.79 Rozs áprilisra 7.94—7.94—7.96—7.94—7.95 zár. 7.94—7.96 Tengeri májusra 7.58—7.57—7.63—7.58 zár. 7.58—7.59 Zab áprilisra 7.15—7.20—7.16— zár. 7.16—7.17— koronán.

A délutáni határidőüzletben szilárd volt az irányzat.

Kötöttek: Buza áprilisra 10.29—10.27—10.31 — kor. zár. 10.30—10.31 kor. Buza októberre 8.73—8.77—8.0. — kor. zár. 8.79—8.80 — kor. Rozs áprilisra 7.97—8.01—8. — kor. zár. 8. —8.01 Rozs októberre — kor. zár. — Uj tengeri 1905 májusra — 7.90—7.69—7.61 — kor. zár. 7.61—7.62 kor. Tengeri szeptemberre — kor. zár. — kor. Zab áprilisra 7.20 — kor. zár. 7.20—7.21 kor. Zab októberre — kor. zár. — kor. zár. — kor.

A készruület hivatalos árjegyzése.

Table with columns for Buza, Tiszavideki, Fehérvagy, Pestvidéki, Bányai, Bácsai, Szerb and rows for different types of grain and their prices in various units.

Table titled 'Egyéb gabonaművek' listing prices for various types of grain like Rozs, Arpa, Köles, Zab, Tengeri, and Kepece.

A budapesti terménytőzsde.

Table showing market prices for various commodities like Disznózsír, Szalonna, Határidőre, Szilva, Szilvas, and Heremag.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsdén tartózkodó volt a spekuláció. A parlamenti események nyomozást hatást gyakoroltak az irányzatra és az értékek árfolyama hanyatlottak. Nemzetközi értékekben az arbitrázs részéről is történtek elmozdulások. A magyar hitelbank részvényei aránylag jól tartottak árfolyamukat. A többi értékekben nem volt említésre méltó árváltozás. Az esztergomiem zamat felvétel, marad.

A helyi értékek piacán gyöngült az irányzat. csak a Felső kereskedelmi bank részvényeinek árfolyama javult.

Váltak és devizák irányzata változatlan. 20 frankos arany 19.05—19.12 kor. 20 mártás arany 23.60—23.58 korona. — Francia bankjegy 95.30—95.60 korona. Német birodalmi bankjegy 117.65—117.95 korona.

Az előtőzsde irányzata gyöngült. Előfordult kötelek: Osztrák utelirésznvny 674.25 678.— kor. Magyar utelirésznvny 798.35—798.— kor. Osztrák-magyar államvasút részv. 651.75—651.— kor. Déli vasút — kor. — Jelzőbank részv. — kor.

Leszámláló önkéntes... 6 5 Rima-
murányi vasút részv. Közüti vasútja
részv. 511. Városi villamos vasút részv.

A déli tőzsde-irányzata változatlan.
Előzősuli kötelek: augusztus végére Magyar
aranyjárdék Magyar koronaárjárdék

A helyi értékek piacán csendes volt az
üzlet.
Forgalomban voltak: Dunaújvárosi részv.

Díjbiztosítások: Osztrák hitelrészvényekért
holnapra 5-6 korona, 8 napra 11-12 korona, nov.
végére 15-16 korona.

Az uttörzsdén is csönd uralkodott.
Zárlatok maradtak: Osztrák utitörzsvény
673.50 Magyar hitelrészvény 799. Osztrák-magyar
Államvasút részv. 65.7. Déli vasút részv.

A hivatalos zárlatok a következők voltak:

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists various financial items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

Table with 3 columns: Pénz, Aru, and Aru. It lists bank-related items like Magyar államadósság, Osztrák államadósság, and Egyéb nyilvános kölcsönök.

A bécsi gabonatőzsde.
Alacsony newyorki jegyzések következtében gyön-
gült az irányzat.

A bécsi értéktőzsde.
Az előtörzsdén az osztrák képviselőház külsőben
levő megnyitása és a magyar parlamenti botrányok

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 673.75-672.75
kor. Magyar utitörzsvény 798.50-798. kor. Angliában
2.5- korona. Alpesi bányarészvény 486 0-

A déli tőzsde zárlatok csekély forgalom
mellett tartott volt. A magánkamattal 3% is szűzlelek.

Napirend, 1904. november 17.
Naptár: csütörtök, november 17. Róm. kath.
Gergely, Prot. Cora, Görög-orosz (november 4.)

Sürgöny és levélcim: SZESZGYÁR Kecskemét

ELSŐ ALFÖLDI COGNAC-
GYÁR RÉSZVÉNY-TÁRS.
KECSKEMÉTEN. AJÁNLJA:

BARACK-SZESZ
BARACK-CRÉME
BARACK-COGNAC

különlegességeit. Rendkívül finom zamatos italmenűek.
Részletes árjegyzék és „Barack Híradó” kivanata
ingyen és bérmentve küldetik.

Vezérképviselő BUDAPEST részére: SZÉKELY A.
ÓDÖN, IX., Soroksári-utca 16. szám.

Kapható Budapesten: Német Manó, Szövetség-u. 23.
Gyarmathy G., IV., Calvin-tér 7. Vogel Gyula, VI.,
Aradssy-ut 29. és vidéken minden előkelő üzlet-
és csemege-üzletben.

5 óráig. Az igazságügyi miniszter fogad 1 órakor
A képviselőház összejáratott bizottság-
nak ülése 11 órakor. A VII. és VIII. kerületi szan-
daltól választónagydörök gyűlése a revizió tárgya-
ban. Az ország iparügyekről összes szakbizottságának
ülése 6 órakor a parlamentben. A Magyar köz-
gazdasági társaság ülése Ferenciek-tere 4. számú
helyiségében 6 órakor. A II. kerület Új-Párt fel-
olvasó estélye a budai Viradóban fél 8 órakor.

A belvárosi szabadulási demokrata kör lakomája
Saccelláry Mihály elnök tiszteletére régi posta-utca
2. számú helyiségében 8 órakor. Az állami tiszt-
viselők országgyűlésének választmányi ülése
Albrecht-ut 14. számú helyiségében 5 órakor.

Szabad Egyetem. Heinrich Gusztáv dr. előadása
„A német dráma fejlődése a XIX-ik században”
címen az egyetem kupaletérképben fél 7 órakor. —
Téli kiállítás a Műcsarnokban nyitva 1 korona díj
mellett 11 óráig este. Elező sétahangverseny 7 órakor.

Könyves Kálmán művészeti szalon (Nagyvezető-
utca 37.) nyitva díjtalanul egész nap. Neogrady
Ántal képeknek kiállítását a királyi bérpalotában.
(Utolsó nap.) Díj 40 fillér. — Nemzeti Múzeum:
Hétfőn és csütörtökön: Természettörténeli tár. Kedden
és pénteken: Régiségi tár. Szerdán és szombaton:
képtár. Szerdán és szombaton április hónap 1-től no-
vember 1-ig: Néprajzi tár. (IX. Csillag-utca 3.)
Vasárnap délelőtt 9-12 óráig a fenti gyűjteménytár-
nak. Naponként: hétköznapokon, július és augusztus
hivatalával Széchenyi országos könyvtár olvasóterme
reggel 9 órától délután 4 óráig, szombaton reggel 9
órától délután 1 óráig van nyitva. Naponként: hét-
köznapokon reggel 9 órától délután 1 óráig és vasár-
napokon reggel 10 órától 12 óráig szakemberek ré-
szére a növénytanosi osztály (V. Széchenyi-utca 1. sz.)
A zárt osztályok hétköznapokon reggel 10 órától dé-
lután 1 óráig személynként és osztályonként 1 kor-
na belépődíj mellett meglátogathatók. Belépőjegyek a
portánál. — Iparművészeti múzeum nyitva 9-1
óráig. — Földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.)
nyitva 9-1 óráig. Belépő díj nincs. — Múzeum
könyvtár nyitva 9-4 óráig. — Akadémiai könyvtár
nyitva 9-7 óráig. — Egyetemi könyvtár nyitva 9-
12-ig és 3-8 óráig.

The Arkanzas

Budapest, IV. ker., Vác-i-utca 23. szám.
Ekszerutánzatok bemutatás rendszer.
Csak három ár:
24, 48, 72 krajcár
minden tárgy.

Cimkeink szenzációt keltenek vidéki megrendelőknél.
Csak rövid ideig!
Szenzációs csoportosított árusítás!
1 dobt aranyozott fűző órával hosszú vagy légy.
1 dobt arany női horzsoló.
1 pár órával s kőszömb aranyozva vagy zománczra.
1 pár fűzővel gyűrű vagy Arkanza. patent zár.
1 dobt női szepes vagy nyaklánc aranytal.

Összesen 1 fut 15 sr.
Minden kez kezázat kizá va.
Meg nem felelő kit érteitelt vagy a péntet vásárlásnak
Az árunk me kibátóságáért ezeknek gy hurnevek
kezeskedik. Cs m gól s ingyen.

Elsőrendű
Singer varrógépeket

milyen leszállított, szigorúan az
eredeti gyári árakon szállítottak
havi 8 és 10 koronára rész-
letek 6 évi jóállással, vidékre
is birtokra.

Láng Jakab fia
varrógép ágyrakatára
Bpest, József-körút 41,
Fók-Islet:

Baross-ter 4. sz.
Nagy árjegyzék ingyen 11
Cégünk kizárólag elsőrendű
Singer gépeket tart raktáron,
melyek árszáma megegyezik
az eredeti mási becsi tőzsde-
gepekkel, melyeket egyes különösen
becsi kereskedők különféle cítre
neveik alatt árultaknak.

HECHT BANKHÁZNÁL

FERENCZIK TERE 6. FIÓK-ERZSÉBET-KÖRÜT 32.

Nagy meglepetés!

Soha az életben többé ez alkalom.

500 drb tárgy 1 frt 95 kr.

egy gyönyörű aranyozott óra, pontor, 3 évi járulása és hozzá való tárcsák. Dívtáca 1-1000 lym nyakkendő 3 dora. 2 zsebkendő, egy romek kényesű kőtanasztal, 1 romek bőrszényi 1 romek zsebkönyv, 1 pár kez-lógomb, 2 mellgomb, 2 double aranya encselt, 1 pima ickei íróeszköz, 1 elegans pariz-i nő meli ü (ug-u-ag) 1 pár ülve- való si nüggy-mantál, 2 trófaleggy egyenestű övez, és filat-lókra, 20 érdekes levelezőlap és még a háznál nélkülözhetetlen 400 különböző tárgyak. Mindezek az órával együtt, mely maga az óságot megéri, csak 1 frt 95 kr. Székküldés utánvétel vagy az ósáoz elvezetés böküldése ellenében: Wiener Central-Vor-sandhaus Wachtel H. Kras-ka No. 13 No. 13. Meg nem tel- lő-er a pénz visszafüldetik.

Nagy befutóreladás

készpénz és hitelre

DÓSA KÁLMÁN BUDAPEST, KEREPESI-UT 28. (félelelet).

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Acetylen lámpák

kocsi, rud, Spritzbogen, p'zná asztali, kert- udvari, istálló és kézi

Acetylen lámpák

Automobil lámpák

éjjeli szántásoknál gézekékre kiválóan alkalmasak, mert nappali fényt adnak.

Bárdi József

Budapest, V., Gyar-utca 10. szám, (Andrássy-út és Arány-utca között.)

Arjegyzék ingyen.

Törvényesen védve

fjukori tünök

átal előidézett férfi gyan-e- ségeseit, éjjei magán-éséket és ideggyengeségeket gyógyít

Dr. WRUN's PERUIN PORA

mely visszaadja az átlető erőt és életkedvet.

Egy doboz ára 3 kor. 60 fillér.

Főraktár: TÖRÖK I. gyógyszerár Budapest, Kistár-utca.

Huzás már november 24. és 25-én.

Lukács Vilmos bankházában!

Huzás már november 24. és 25-én.

Szerencse-Naptár.

Mikor van születésnapom? Kiserelje meg mindenki szerencsését születés- vagy névnapjára eső számmal.

	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
1	37102	36337	64172	37135	6 911	65434	41450	64970	37141	36343	41152	103998
2	48477	37137	37127	41165	37146	96200	64978	48476	96178	64989	94746	36336
3	37103	36339	64966	36343	36338	65453	37124	64989	41154	37136	37131	48491
4	64960	64998	37126	37140	64962	41169	64987	103994	94744	96189	96180	36328
5	37104	36348	64973	41173	41173	96181	37126	48482	37125	64952	36335	94741
6	64959	37132	37123	105211	36337	37101	64979	48498	64951	105202	36346	103998
7	37105	64956	64957	41164	41174	96182	37126	64951	103996	41157	48486	37150
8	64961	37111	37124	65463	64961	64992	65456	41175	94739	41172	94182	64985
9	37113	64952	64974	36342	36332	41171	64988	96194	105291	36349	37108	65000
10	37106	37134	37116	64986	64933	103996	41153	37138	96192	64988	64991	64949
11	64962	103997	64968	41162	41170	6 953	37133	96183	37142	94735	37145	96187
12	37107	37101	64956	37150	6 998	37117	65457	94731	37139	36345	96196	48181
13	64963	64951	37136	64981	103999	65455	64960	64969	37135	64967	94738	65471
14	37109	37114	105211	37139	64996	37118	65458	37120	64973	37116	64995	64993
15	64964	64953	48480	36341	48494	64977	37143	64974	37121	96191	96181	96199
16	37108	37131	64949	94734	94728	37119	64987	96177	48490	36331	37148	37144
17	64945	64954	37129	48488	48439	64980	37131	3715 363	2 41155	94729	64996	77
18	37111	37130	48483	41161	37132	37120	41168	64970	94733	64999	37105	96198
19	64966	36333	37130	37128	96186	64981	37142	48489	41156	65468	36340	64958
20	37110	37115	65476	64976	64991	37121	64982	37109	36330	36344	37107	37102
21	64957	64997	64980	94732	48484	64982	37141	96179	48492	41158	65473	64993
22	37112	37129	37125	64985	37101	37121	64976	37110	36350	65465	4849	65474
23	64994	36334	64983	36336	96188	64978	96195	64989	94742	36333	37149	96183
24	41163	64955	41167	94733	64997	37122	105205	94736	41151	37117	96176	94748
25	64958	37128	64975	37144	65461	64987	37127	48496	103999	94739	37106	64990
26	37148	36335	37112	36340	95490	41160	64971	37133	37122	65469	65466	48479
27	64995	64971	94727	64977	38497	37137	103997	36334	36326	94740	48485	65475
28	94726	37139	64999	36339	94745	65459	65462	94747	96190	37138	36327	84945
29	64967	65 62	48487	96185	64979	36347	37147	94750	65464	37149	37143	28
30	37113	41166	37103	64986	37123	94737	64975	37118	36342	64992	64994	30
31	64955	650 0		37146		36348			64968		96197	31

Ezen szerencse-zámok kizárólag csak

Lukács Vilmos bankházában

Budapest, V., Fürdő-utca 10., kaphatnak.

Miután a fenti osztálysorsjegyek gyorsan elkelnek, sziveskedjék megrendelését mielőbb hozzánk juttatni.

Sorsjegyek ára az I. osztályban:

1 egész	1 fél	1 negyed	1 nyolcad
12 korona	6 korona	3 korona	1.50 korona.

Postatakarékpénztári száma 9901. szám. Sörgyőzőm „Lottóinkész Budapest”. Telefon 34-96.

VÁSÁROLJON. EGÉSZ 12-KOR. FÉL 6-KOR. NEGYED 3-KOR.

OSZTÁLYSORSJEGYET. HUZÁS NOVEMBER 24 ÉS 25-ÉN

